

**MEMÒRIA
SOCIOECONÒMICA
I LABORAL DE CATALUNYA**

2017

**Consideracions i
recomanacions**

Consell de Treball
Econòmic i Social
de Catalunya

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2017

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier
Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina
Castell Castells, Pere
Ferrer Riu, Roser
Ferrer Trullols, Lluís
Herrera Aragón, Diego
Mallafrè Conesa, David
Mas Martín, Eva
Miñarro Acosta, Eva
Prior Prior, Inma
Olivella Pedrola, Marta
Villar Rico, Virginia
Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta
Mañas Mampel, Maria Teresa
Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

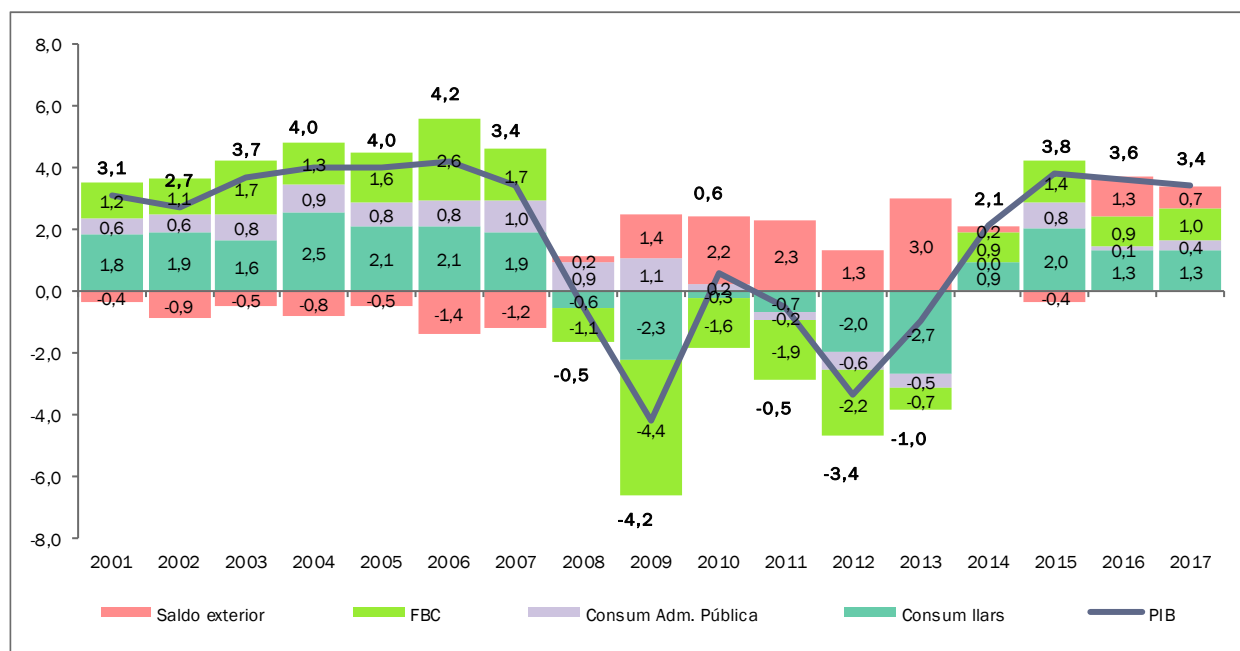
Salvà Yenes, Yolanda

1. CONSIDERACIONS I RECOMANACIONS

El creixement econòmic a Catalunya (3,4%) s'ha tornat a situar per sobre del corresponent al conjunt d'Espanya i del de la zona euro. Els indicadors econòmics han evolucionat positivament, excepte els salaris, que encara mostren una rigidesa a l'alça.

El creixement econòmic global ha estat generalitzat i ha vingut acompanyat d'un increment del comerç mundial. En aquest context, Catalunya ha registrat un creixement del PIB significatiu l'any 2017 -del 3,4%- que s'ha basat, de forma notòria, en la demanda interna. Destaca també l'aportació del sector exterior, especialment a la segona meitat de l'any. Aquest darrer fet -que ha permès compensar la pèrdua de vigor del consum domèstic a finals d'any- ha estat possible gràcies a la millora del superàvit dels intercanvis amb l'estranger, que ha compensat sobradament el deteriorament del superàvit dels intercanvis amb la resta d'Espanya.

GRÀFIC 1. Aportació al creixement del producte interior brut de cadascun dels components de la demanda. Catalunya, 2001-2017

Nota: punts percentuals (components) i taxes de creixement interanuals (PIB).

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.

L'any 2018, el creixement del PIB a Catalunya es podria situar en l'entorn del 2,5%.

En aquest escenari, l'any 2018 el creixement del PIB a Catalunya es podria situar en l'entorn del 2,5%. Amb tot, existeixen factors d'inestabilitat global que cal tenir en compte, atès que podrien condicionar l'evolució econòmica europea en els propers anys. D'una banda, l'establiment de restriccions comercials en l'àmbit global podria fer flaquejar la capacitat exportadora catalana. En aquest context, l'economia de Catalunya, que ha mostrat en els darrers anys una gran capacitat d'expansió de les seves exportacions se'n podria veure afectada.

D'altra banda, el possible escenari d'increment del tipus d'interès a l'eurozona, condicionat per canvis en la mateixa direcció en l'àmbit internacional i per un augment significatiu dels preus, podria afectar també les perspectives de creixement tant de la demanda interna com de la demanda externa procedent dels països europeus. No obstant això, les perspectives de canvi en la política monetària europea encara

no es veuen a curt termini, atès que fins ara l'encariment dels preus energètics no s'ha traduït en una expansió de les perspectives d'inflació: probablement, no serà fins avançat l'any 2019 que es produirà el primer moviment a l'alça del tipus d'interès.

L'augment del preu de les matèries primeres i dels tipus d'interès als EUA, juntament amb la desacceleració de l'economia de la Xina i l'escalada de proteccionisme comercial, són factors de risc per mantenir l'evolució positiva de l'economia. El CTESC recomana que el disseny de les mesures en matèria de política econòmica i pressupostària prevegi aquesta contingència.

L'any 2017 el creixement de l'IPC a Catalunya ha estat del 2,2%, en línia amb l'objectiu del Banc Central Europeu de mantenir a mig termini les taxes d'inflació per sota del 2%, però properes a aquest valor. Alhora, el manteniment d'una inflació subjacent controlada en l'1,3% (índex general sense aliments no elaborats ni productes energètics) no genera perspectives d'un rebot intens de la inflació a mig termini. No obstant, caldrà veure com evoluciona el preu de les matèries primeres, que podria afectar també el creixement de la demanda interna.

Existeix marge per a un creixement relativament poc inflacionari dels salaris.

En aquesta situació, les retribucions laborals han crescut per sota del que ho han fet els preus i la productivitat aparent del treball. L'any 2017, el cost salarial total, en termes reals, ha disminuït el 2,4%. Per tant, les aportacions al creixement del deflactor del PIB de les retribucions del treball han estat fins ara majoritàriament negatives, reflectint un cop més la reducció dels costos laborals unitaris.

D'aquesta manera, seguint les recomanacions de l'OCDE, que apunten cap a una estratègia de creixement més inclusiva que reforci la demanda interna i doni robustesa a la recuperació, la tendència en el mercat laboral en els darrers anys deixa clar que existeix marge per a un creixement relativament poc inflacionari dels salaris.

Tot i això, el marge d'actuació en aquest àmbit dependrà també de la conjuntura global que acabi afectant el creixement econòmic. Mentre que l'augment de les retribucions tindria més recorregut en un context de deteriorament de la demanda domèstica, probablement seria més costós d'aplicar en un context de debilitament més intens de la demanda forana.

En aquest entorn macroeconòmic, l'**economia social** mereix una reflexió destacada. Un any més, les dades analitzades confirmen que l'evolució positiva de les entitats de l'economia social no és conjuntural, sinó que respon a una trajectòria consolidada en termes de creació d'activitat i d'ocupació.

Així, creix el nombre de cooperatives en situació d'alta a la Seguretat Social i el nombre de persones que ocupen (l'1,4% i el 3,5%, respectivament), com també creix el nombre de persones ocupades en societats laborals (l'1,0%). Malgrat això, les societats laborals continuen davallant any rere any (el 6,4% respecte del 2016). Així mateix, l'any 2017 hi ha sis noves empreses d'inserció, que donen ocupació a un nombre creixent de treballadors.

L'any 2017 les societats cooperatives i laborals representen el 0,9% del total d'empreses a Catalunya, contribueixen al 2,86% del PIB i ocupen l'1,62% de la població ocupada.

D'altra banda, mentre que aquestes societats representen el 0,9% del total d'empreses a Catalunya, contribueixen al 2,86% del PIB i ocupen l'1,62% de la població ocupada. A partir d'aquestes dades es pot afirmar que la seva aportació a la creació de valor (tant en termes de valor de producció com d'ocupació) és superior al pes que tenen en el conjunt d'empreses a Catalunya.

El CTESC comparteix les reflexions de diferents organismes internacionals, com ara el Parlament Europeu, el Comitè Econòmic i Social Europeu o l'Organització Internacional del Treball, segons les quals els

diferents canvis que tenen lloc en la societat actual (econòmics, demogràfics, tecnològics o mediambientals) són una oportunitat per a les entitats de l'economia social, especialment les cooperatives.

Tenint en compte l'estreta relació entre l'emprenedoria, el treball autònom i l'economia social, el CTEC ha acordat elaborar un informe sobre el treball autònom de caràcter col·lectiu, amb l'objectiu d'analitzar aquesta forma de treball, fent especial incidència en les cooperatives, per tal de millorar el coneixement d'aquesta realitat, identificar les tendències de futur i formular un seguit de recomanacions en aquest àmbit.

La despesa pública del conjunt de les administracions públiques augmenta el 3,3%, en línia amb el creixement de l'activitat econòmica.

L'any 2017 la despesa de les administracions públiques (AP) a Catalunya augmenta el 3,3%, si bé per sota del creixement del conjunt de l'activitat econòmica, amb un increment de la despesa de la Generalitat de Catalunya, de les administracions locals i de l'administració de la Seguretat Social, que compensen la davallada en la despesa de l'Administració general de l'Estat a Catalunya com a conseqüència de la reducció en les prestacions d'atur del Servei Públic d'Ocupació Estatal i el continuat retrocés de la inversió de l'Estat a Catalunya.

Continua així el procés de pèrdua de pes de la despesa pública sobre el PIB dels darrers anys, associat a la consolidació fiscal dels comptes públics iniciada el 2010.

El consum públic creix amb més intensitat que l'any precedent, però torna a reduir-se la despesa pública de capital.

Aquest comportament es veu reflectit tant en l'evolució del consum públic com de les transferències socials monetàries.

El consum públic -que recull les transferències socials en espècie que fan les administracions públiques a través de la producció pròpia o comprada al mercat de serveis de salut, educació i serveis socials més el consum públic col·lectiu- accelera el seu creixement (del 2,4% en termes reals), si bé per sota de l'evolució de l'activitat econòmica. Així situa el seu pes sobre el PIB en el 15,3% i acumula una pèrdua d'1,7 punts percentuals sobre el PIB des del 2009.

Mentre que durant els anys de crisi les transferències socials monetàries (subsidis, prestacions i pensions socials) havien augmentat el seu pes sobre el PIB fins al 13,8%, a partir del 2013 el comencen a reduir i l'any 2017 signifiquen el 12,3%. Aquest comportament s'explica, fonamentalment, per la davallada de les prestacions d'atur, però també han perdut pes sobre el PIB les pensions i prestacions de la Seguretat Social i les de la Generalitat.

Paral·lelament, l'indicador de despesa de capital de les AP a Catalunya experimenta el 2017 una caiguda de l'1,7% en termes reals, situant el seu pes sobre el PIB en mínims històrics, fins a l'1,5% del PIB.

En aquest sentit, el CTEC segueix alertant que el creixement econòmic, per tal que sigui sostingut en el temps, ha de tenir rèdits socials i s'hauria de reflectir en l'evolució d'aquella despesa que, com el consum públic i la despesa de capital pública, fomenten la igualtat d'oportunitats, l'equitat social i la productivitat de l'economia.

El 2017 la Generalitat de Catalunya assoleix un ajust fiscal de 731 milions d'€, acomplint l'objectiu de dèficit per a aquest any, tot i l'enduriment, per part del Govern de l'Estat, de l'objectiu de dèficit per a les administracions autonòmiques.

Com a conseqüència de l'incompliment de l'objectiu de dèficit fixat per a l'any 2016 -tot i que sí es va complir amb els objectius de la regla de la despesa i de deute públic- les finances de la Generalitat es troben sota l'actuació del Pla d'estabilitat financera 2017-2018 (PEF)¹, aprovat el mes de juliol del 2017 pel Consell de Política Fiscal i Financera. En el PEF es preveu per a l'any 2017 una necessitat de finançament en termes SEC de la Generalitat de 1.328,01 milions d'€ i un esforç de consolidació fiscal, en relació amb l'execució dels pressupostos del 2016, de 640,0 milions d'€ per a l'any 2017.

Aquest any el Govern ha gestionat un ajust de consolidació fiscal de 731 milions d'€. Aquest esforç ha permès situar el dèficit en termes SEC (de 1.243 milions d'€) en el 0,56% de PIB, assolint l'objectiu d'estabilitat pressupostària i de sostre de deute públic sobre el PIB.

Cal tenir en compte que des del 22 de juliol les finances de la Generalitat es troben sota el control reforçat del Govern central a través de la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics com a conseqüència de les reaccions del Govern de la Generalitat a la sentència del Tribunal Constitucional d'inconstitucionalitat i nul·litat de la disposició addicional 40 de la Llei 4/2017,² on s'establia que s'ha de garantir la dotació econòmica suficient per fer front a les necessitats i els requeriments que es derivin de la convocatòria del referèndum sobre el futur polític de Catalunya, acordat en l'apartat I.1.2 de la Resolució 306/XI del Parlament de Catalunya.³ I que a partir del 27 d'octubre, en aplicació de l'article 155 de la Constitució, les finances de la Generalitat es troben sota la intervenció directa del Govern central.⁴

Per segon any consecutiu els ingressos no financers meritats de la Generalitat augmenten per sobre de la despesa meritada.

Els ingressos meritats en l'àmbit del sector públic administratiu (SPA) de la Generalitat, amb un increment del 7,3%, aporten 1.642,5 milions d'€ a la reducció del dèficit, com a conseqüència, fonamentalment, de la millora de l'activitat econòmica, i que es posa de manifest en l'increment del 7,5% dels ingressos vinculats al model de finançament. Aquest augment, associat fonamentalment a la millora de l'activitat econòmica, respon a l'increment de les bestretes que fa l'Estat pels impostos cedits parcialment de la cistella -que creixen en conjunt per sobre de la recaptació efectiva- i l'augment de l'agregat dels impostos estatals cedits totalment a la Generalitat, mentre que es redueixen els recursos derivats de les transferències associades al model de finançament.

Cal tenir en compte que el model de finançament, aprovat l'any 2009, preveu una revisió quinquennal dels elements que en configuren l'estructura, com per exemple les variables i ponderacions que defineixen les necessitats o el càlcul de la capacitat fiscal i que, per tant, està pendent de revisió des de l'any 2014.

La despesa meritada en l'àmbit de l'SPA de la Generalitat s'ha incrementat, el 3,7%, en 908,9 milions d'€, contrarestant en part l'augment dels ingressos, com a conseqüència fonamentalment de l'actualització de l'1% de les retribucions del personal del sector públic, la devolució pendent del tercer tram de la paga extraordinària suprimida el 2012, i l'augment de la tarifa dels concerts sanitaris i socials, i, en

¹ Pla economicofinancer 2017-2018 de la Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Generalitat de Catalunya, juliol 2017.

² Vegeu la Llei 4/2017, de 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017. DOGC núm. 7340, 30.03.2017.

³ Vegeu l'Ordre PRA/686/2017, de 21 de juliol, per la qual es publica l'Acord de la Comissió Delegada del Govern per a Afers Econòmics de 21 de juliol de 2017, pel qual s'adopten noves mesures addicionals per garantir a la Comunitat Autònoma de Catalunya la prestació dels serveis públics en defensa de l'interès general i el compliment de la Constitució i les lleis. BOE núm. 174, 22.07.2017, i Ordre HFP/878/2017, de 15 de setembre, per la qual es publica l'Acord de la Comissió Delegada del Govern per a Afers Econòmics de 15 de setembre de 2017, pel qual s'adopten mesures en defensa de l'interès general i en garantia dels serveis públics fonamentals a la Comunitat Autònoma de Catalunya. BOE núm. 224, 16.09.2017.

⁴ Vegeu l'Ordre PRA/1034/2017, de 27 d'octubre, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 21 d'octubre de 2017, pel qual, en aplicació d'allò que disposa l'article 155 de la Constitució, es té per no atès el requeriment plantejat al M.H. Sr. President de la Generalitat de Catalunya, per tal que la Generalitat de Catalunya procedeixi al compliment de les seves obligacions constitucionals i a la cessació de les seves actuacions greument contràries a l'interès general, y es proposen al Senat per a la seva aprovació les mesures necessàries per garantir el compliment de les obligacions constitucionals i per a la protecció de l'esmentat interès general.

menor mesura, a l'augment dels costos d'interessos del deute. Aquests elements expliquen que se sobrepassi el límit de creixement de la despesa, fixat en l'1,6% per al 2017, d'acord amb la regla de la despesa establerta pel Govern central en el marc de la Llei d'estabilitat pressupostària.

La resta d'ajustos SEC aporten un increment de 2,6 milions d'€ del dèficit.

L'ajust en el dèficit dels darrers anys s'assoleix tant per una reducció de la despesa com per l'increment dels ingressos els dos darrers anys.

La reducció dels nivells de dèficit des de l'any 2010 s'ha assolit per l'ajust exigint en la despesa no financera de la Generalitat, que és més accentuat si descomptem l'evolució dels interessos pagats pel deute, mentre que l'evolució dels ingressos, negativa fins al 2015, es recupera els dos darrers anys i assoleix nivells similars als del 2009.

En aquest sentit, la despesa no financera meritada de l'SPA de la Generalitat (descomptada la despesa en interessos i incorporats els efectes de la despesa desplaçada) s'ha reduït en 2.241,5 milions d'€, el 8,4% menys que el 2010, tant per les reduccions en la despesa de remuneració del personal, compra de béns i serveis i transferències corrents -amb una disminució conjunta del 3,0%-, com pel fort ajust de la despesa de capital -amb una reducció del 60,1%-.

La política d'estabilitat pressupostària segueix donant prioritat al pagament del deute i dels tipus d'interès.

Mentrestant, per segon any consecutiu, els ingressos liquidats de l'SPA de la Generalitat (depurats de les liquidacions negatives del 2008 i el 2009 del sistema de finançament autonòmic) se situen per sobre del valor de l'any 2010. Tot i així, al llarg de tots aquests anys, els ingressos liquidats de l'SPA de la Generalitat han evolucionat per sota del creixement de l'economia catalana, amb caigudes més intenses que les del conjunt de l'economia i recuperacions per sota de l'evolució del PIB quan aquest creix, provocant una manca crònica de recursos per al finançament de la despesa pública de la Generalitat. Els dos darrers anys aquesta situació s'està revertint, en part, amb un increment dels ingressos de la Generalitat per sobre del creixement del PIB.

El deute de la Generalitat augmenta, si bé redueix el seu pes fins al 34,8% del PIB, complint l'objectiu de deute per al 2017.

L'esforç de consolidació fiscal l'any 2017 s'ha traduït en un increment de 2.622 milions d'€ de l'endeutament de la Generalitat en termes SEC, que es manté en la línia del de l'any 2016 i és clarament inferior als dels anys precedents, i permet reduir el pes del deute sobre el PIB fins al 34,8%. Es compleix així amb els límits d'endeutament fixats en el marc dels objectius d'estabilitat pressupostària.

Malgrat l'evolució més favorable d'aquest any, cal tenir en compte que des de l'any 2010 la Generalitat de Catalunya ha acumulat un dèficit en termes SEC per valor de 39.969 milions d'€, element principal que explica que el deute de la Generalitat ha passat de 31.741 milions d'€ a 77.740 milions d'€ en aquests set anys.

La població activa es manté estable en un context de lleuger increment de la població en edat de treballar.

En el **mercat de treball**, l'any 2017 la població en edat de treballar i la població activa augmenten lleugerament respecte a l'any 2016. Tot i així, el pes de la població en edat de treballar sobre el total segueix retrocedint. En canvi, l'any 2017 la taxa d'activitat dels més joves s'incrementa, mentre que la de la

població de més edat disminueix, revertint part del retard en l'entrada i la sortida del mercat de treball experimentat des de l'inici de la darrera recessió.

El creixement de la població ocupada, tot i desaccelerar-se, consolida quatre anys de creixement consecutius.

El creixement de la població ocupada, tot i desaccelerar-se, consolida quatre anys de creixement consecutius. Destaca el creixement de l'ocupació entre la població de nacionalitat estrangera i entre la població jove de 16 a 24 anys, dos dels col·lectius més afectats per la recessió. Per contra, és rellevant l'augment moderat de la població ocupada de 25 a 34 anys. En un context de creixement generalitzat és el col·lectiu que ha experimentat un creixement menor, molt allunyat de la resta.

El creixement de la població ocupada es produeix a tots els sectors per tercer any consecutiu, on destaquen els increments a la construcció i l'agricultura. Tot i això, la distribució sectorial ha variat poc els darrers 5 anys, consolidant el procés de terciarització, que s'ha intensificat arran de la recessió econòmica iniciada l'any 2008.

L'alimentació, el tèxtil, el cuir, la fusta i el paper havien liderat el creixement de la població ocupada industrial des de 2013. L'any 2017, però, perden població ocupada. Al sector serveis, gairebé totes les branques d'activitat presenten ja major població ocupada que l'any 2008, gràcies al bon comportament -l'any 2017- del transport, l'emmagatzematge, la informació i comunicacions i la categoria altres serveis. L'única excepció és la intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics, administratius i altres, amb una població ocupada inferior a la de l'any 2008.

Les dades d'afiliació deixen entreveure un creixement diversificat i generalitzat de la població ocupada durant la recuperació, amb serveis de menjar i begudes, comerç al detall o Administració pública com a principals generadors d'ocupació. En canvi, destaquen negativament les activitats financeres i d'assegurances, amb un descens de la població ocupada durant la recessió i la recuperació. Aquest comportament es manté l'any 2017.

Les províncies de Barcelona i Girona s'estan convertint en el pol de creixement de l'ocupació, fet que s'ha consolidat l'any 2017. A l'altre extrem, les províncies de Lleida i Tarragona són les que pitjor s'estan recuperant de la crisi, malgrat el major creixement de la població ocupada d'aquesta última l'any 2017.

El creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus. Així, es manté una certa convergència en taxes d'ocupació, iniciada l'any 2013.

El creixement de la població ocupada a Espanya durant la recuperació es produeix principalment als arxipèlags i l'Arc Mediterrani. L'any 2017 creixen per sobre de la mitjana totes les regions mediterrànies, juntament amb Castella la Manxa, Navarra i les Illes Canàries. El creixement de la població ocupada a Catalunya se situa a la banda alta del conjunt de països europeus. Així, es manté una certa convergència en taxes d'ocupació iniciada l'any 2013.

Més de la meitat dels ocupats que treballen a temps parcial (14,1%) ho fan de forma involuntària.

D'altra banda, es produeix un lleuger increment de la taxa de treball a temps parcial (14,1%) que fa que aquesta es mantingui força per sobre de la que existia l'any 2008. Més de la meitat dels ocupats que treballen a temps parcial ho fa de forma involuntària. Així mateix, destaca que l'increment de la taxa de

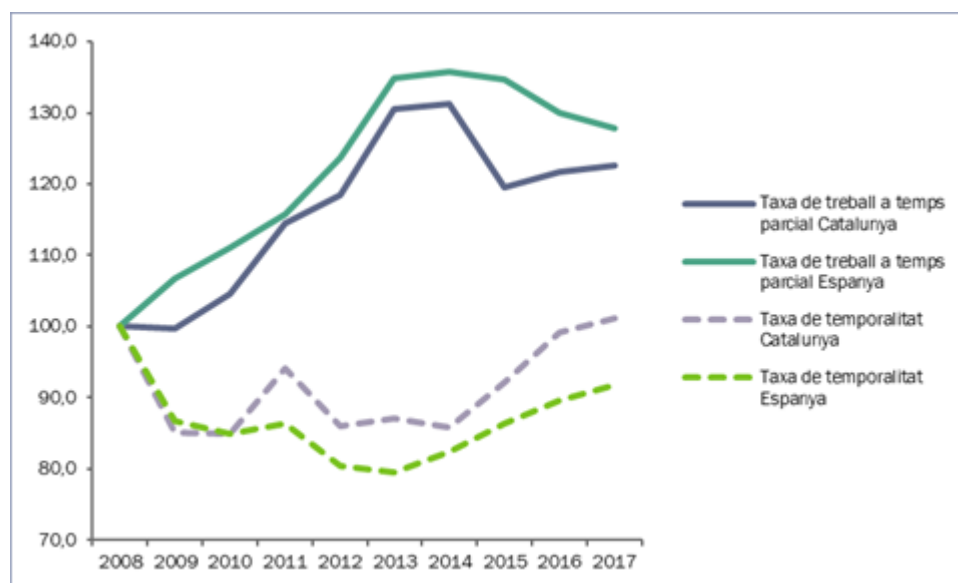
treball a temps parcial a Catalunya es concentra entre la població femenina, que ja presentava taxes més elevades que la mitjana.

La població assalariada al sector públic i els empresaris sense assalariats són els grups que millor han superat la recessió. L'any 2017, però, la població assalariada al sector privat i els empresaris amb assalariats són els grups que més han crescut.

L'any 2017 creix el nombre d'ocupats amb un contracte temporal, el que explica més d'un terç de la nova ocupació creada. La taxa de temporalitat augmenta i se situa per sobre de la de l'any 2008.

L'any 2017 creix el nombre d'ocupats amb un contracte temporal, el que explica més d'un terç de la nova ocupació creada. Així, la taxa de temporalitat augmenta i se situa per sobre de la que existia l'any 2008. Aquest creixement és especialment intens entre la població femenina i la de nacionalitat estrangera, mentre que ha disminuït força a la construcció i l'agricultura. Tot i així, aquests dos darrers sectors segueixen sent els que tenen unes taxes de temporalitat més elevades. Aquest creixement de la temporalitat es produeix també a altres comunitats autònomes. A escala europea, l'augment de la temporalitat a Catalunya se situa entre les més elevades, en un context de descensos i de divergència entre països.

GRÀFIC 2. Evolució de la taxa de treball a temps parcial i la taxa de temporalitat. Catalunya i Espanya, 2008-2017

Unitats: índex (2008=100)

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA (INE).

El descens de la taxa d'atur, tot i ser generalitzat, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera).

El nombre de persones aturades a Catalunya baixa molt l'any 2017. Així, el descens de la taxa d'atur, tot i ser generalitzat, és més intens entre aquells col·lectius amb taxes d'atur més elevades (dones, joves i població de nacionalitat estrangera). Aquest descens de la població aturada és dels més intensos d'Espanya, el que fa que la taxa d'atur catalana convergeixi amb les de Navarra i País Basc. A Europa es

manté la convergència en taxes d'atur, tot i que a un ritme lent que fa que la taxa d'atur catalana segueixi estant entre les més altes del continent.

Més de la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 4 anys o més que es troben a l'atur supera encara el 20,0%.

La població aturada de llarga durada ha disminuït més que la de curta durada, reduint lleugerament la incidència de l'atur de llarga durada. En qualsevol cas, però, més de la meitat de la població aturada fa més d'un any que busca feina i el percentatge de persones aturades que fa 4 anys o més que es troben a l'atur supera encara el 20,0%.

El pes de les llars amb tots els membres actius a l'atur o que tenen algun membre actiu a l'atur s'ha reduït l'any 2017 i ha augmentat el percentatge de llars amb tots els membres actius ocupats. Tot i això, la distribució de les llars segons l'activitat dels seus membres encara difereix bastant de l'existent abans de la crisi.

La taxa d'atur segueix sent més elevada a les comarques de la província de Tarragona i Barcelona, tot i un cert procés de convergència, tant l'any 2017 com durant el període 2013-2017.

En aquest context, les **polítiques d'ocupació** han de continuar tenint una rellevància estratègica.

L'any 2017 el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur ha disminuït el 9,8%, però continua essent encara un 20,3% més que l'any 2007.

Si bé ha augmentat 2,5 pp el pes del nombre de persones que reben prestacions contributives, cal tenir en compte que les persones que reben una prestació d'atur no contributiva encara representen el 50,5% del total de persones que reben una prestació d'atur.

La revisió dels programes que fins al 30.04.2018 han complementat la protecció d'atur és un dels principals fronts d'actuació.

En aquest context, cal tenir en compte que si bé durant l'any 2017 han continuat vigents els programes complementaris de la protecció d'atur (el Programa d'activació per a l'ocupació i el Programa PREPARA), a partir del 30.04.2018 deixen d'estar operatius.

En compliment del compromís que estableix el Reial decret llei 14/2017 de revisar, en el marc del diàleg social i amb les comunitats autònomes, aquests programes,⁵ el 21 de març de 2018 el Ministeri presenta als interlocutors socials la "renda complementària d'atur de la Seguretat Social" amb la finalitat de donar resposta a la finalització de la vigència dels programes PREPARA i PAO.

La proposta del Ministeri, que pretenia fusionar la renda activa d'inserció, el PAO i el PREPARA, no compta amb el vistiplau dels agents econòmics i socials. Caldrà veure com afecta el canvi de Govern a escala estatal a la tramitació d'aquesta proposta.

⁵ D'acord amb el Reial decret llei 14/2017, l'objectiu és reordenar-los i adaptar-los plenament al marc constitucional vigent, millorar les condicions de protecció de les persones desocupades, la seva eficàcia perquè els beneficiaris recuperin l'ocupació, i evitar distorsions en la compatibilitat entre els programes autonòmics i estatals. En el Programa nacional de reformes per al 2018 remès pel Govern estatal a la Comissió Europea s'inclouen diverses mesures en matèria d'ocupació, d'entre les quals destaca la racionalització dels sistemes de suport a les persones en situació d'atur amb els objectius de millorar la cobertura de la protecció; optimitzar la complementarietat entre els programes autonòmics i estatals i contribuir a l'ocupabilitat dels treballadors, especialment dels que tenen més problemes d'inserció laboral.

Aquesta proposta,⁶ que pretenia fusionar la renda activa d'inserció, el PAO i el PREPARA, no compta amb el vistiplau dels agents econòmics i socials, que alerten que no respon a la necessitat de reformar la protecció d'atur en conjunt ja que només aborda parcialment la reforma de la protecció assistencial i representa un enduriment dels requisits d'accés, una reducció de la seva durada i no millora les quanties de les prestacions, entre altres aspectes.⁷ Caldrà veure com afecta a la tramitació d'aquesta proposta el canvi de Govern en l'àmbit estatal.⁸

Mentre aquesta proposta continua la seva tramitació, el Projecte de Llei de pressupostos generals de l'Estat per a 2018, la tramitació del qual acaba a finals de juny, incorpora un subsidi extraordinari d'atur, amb efectes retroactius, per protegir el col·lectiu de persones en situació d'atur de llarga durada.⁹

D'altra banda, també cal tenir en compte que es troba en tramitació la reforma del Reial decret 625/1985 per tal d'adequar-lo al que ha dictaminat el TJUE i aplicar el mateix tracte, en relació amb les prestacions d'atur, a tots els treballadors a temps parcial amb independència que treballin o no tots els dies laborables.¹⁰

Pel que fa a les polítiques actives d'ocupació, els pressupostos de la Generalitat per al 2017, que es prorrogaran per al 2018, van destinar a la política de foment de l'ocupació un pressupost definitiu de 808,8 M €, el 15,6% més que l'any anterior.

En l'àmbit estatal, l'import del Pla anual de polítiques d'ocupació 2018, aprovat en una situació de pròrroga dels pressupostos generals del 2017, és de 5.575 M€, el mateix que l'any 2017. D'aquest import, correspon distribuir-ne 2.055,1 M € entre les comunitats autònomes. Atesa la distribució territorial d'aquests fons, a Catalunya li correspondrà la gestió de 341,8 M €, 19,2 M € més que l'any 2017.¹¹

No obstant l'anterior, cal tenir en compte que la Llei de pressupostos generals de l'Estat per al 2018¹² destina a polítiques actives d'ocupació 5.705 M €. D'aquest import, 3.374 M € es destinen a foment de la inserció i estabilitat laboral, el 0,7% més que el 2017 (destaca l'augment en matèria de bonificacions a la contractació, per a les quals es preveuen 1.936 M €, 100 M € més que l'any anterior) i 2.331 M € a formació professional per a l'ocupació, el 9,1% més que l'any anterior.

La lluita contra l'atur juvenil i contra l'atur de llarga durada, seguint les recomanacions europees, continuaran concentrant els esforços de la política d'ocupació.

L'àmbit de les **relacions laborals** es l'altre eix fonamental per al correcte funcionament del mercat de treball.

El CTESC constata la manca de dades sobre la negociació col·lectiva des de l'any 2012 i recomana que s'emprenguin les accions necessàries per tal de poder disposar d'aquestes.

⁶ <http://prensa.empleo.gob.es/WebPrensa/noticias/laboral/detalle/3263>.

⁷ http://www.ccoo.es/noticia:293554-El_Gobierno_presenta_una_propuesta_de_cobertura_al_desempleo_apresurada_e_incompleta i <http://www.ugtcatunya.cat/FESMC/valoracio-atur-abril-2018-la-ugt-denuncia-que-a-catalunya-es-fan-cada-mes-entre-33-i-26-milions-dhores-extres-no-remunerades-que-podrien-generar-entre-21-000-i-26-000-llocs-de-treball/>.

⁸ Amb la reestructuració del Govern, el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social passa a denominar-se Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social. Reial decret 355/2018, de 6 de juny, pel que es reestructuren els departaments ministerials. BOE núm. 138, de 7.06.2018.

⁹ Disposició final 40. cinc de la Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

¹⁰ http://www.empleo.gob.es/es/participacion/ficheros/historico/informacion-publica/2018/Orden_02_20180129_TextoProyecto_gabinete_empleo.pdf.

¹¹ Ordre TMS/658/2018, de 18 de juny, per la qual es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic de 2018, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides, subvencions de l'àmbit laboral finançades amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, incloent les destinades a l'execució del Programa d'acció conjunt per a la millora de l'atenció a les persones aturades de llarga durada. BOE núm. 149, de 20.06.2018.

¹² Llei 6/2018, de 3 de juliol, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2018. BOE núm. 161, de 4.07.2018.

El CTESC constata que, per sisè any consecutiu, el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies no disposa de dades sobre la negociació col·lectiva. En aquest sentit, recomana que s'emprenghin les accions necessàries per tal de resoldre aquesta mancança, atesa la impossibilitat d'anàlisi d'una matèria cabdal per a l'economia i la societat.

D'altra banda, el CTESC considera que caldria destinar més recursos per al desenvolupament del mapa de la negociació col·lectiva, l'objectiu del qual es oferir informació sobre la negociació col·lectiva, de manera actualitzada i permanent.

Cal destacar que, en matèria de concertació social, estan obertes les negociacions entre UGT, CCOO, CEOE i CEPYME per al quart Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, atès que a finals de 2017 va finalitzar la vigència del tercer (2015-2017). El nou acord hauria d'establir criteris i orientacions compartides per afrontar els processos de negociació col·lectiva en millors condicions, atesa la situació econòmica i d'ocupació.

També cal destacar que estan obertes les negociacions entre Foment del Treball, Fepime, Pimec, UGT i CCOO per al futur Acord interprofessional de Catalunya, un instrument orientador i essencial per millorar les relacions laborals a Catalunya i avançar cap a un model productiu que doni resposta a les necessitats de les empreses i de les persones treballadores.

Pel que fa a la conflictivitat laboral, enguany hi ha hagut un decrement del nombre de vagues, que suposa la recuperació de la tendència a la baixa observada en el període 2013-2015. Tot i això, cal tenir en compte que s'han produït dues vagues generals, que no es comptabilitzen a l'estadística del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

S'observa un decrement de les conciliacions col·lectives i de les mediacions, tot i que en el cas de les primeres, augmenten els treballadors/es afectats/ades.

Pel que fa a la solució extrajudicial de conflictes, s'ha produït un decrement tant de les conciliacions col·lectives com de les mediacions, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant, s'observa un cert repunt pel que fa a les conciliacions individuals, a diferència dels darrers anys.

En el cas de les conciliacions col·lectives, ha augmentat el nombre de persones treballadores afectades, fet que suposa un canvi respecte de l'any 2016. Pel que fa a les mediacions, tot i el seu decrement a escala global, és destacable l'increment de les causades per conflictes col·lectius.

Destaca l'increment de les empreses i persones treballadores afectades pels procediments tramitats pel TLC.

En relació amb l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, és manté la tendència a l'alça del nombre de procediments i, especialment, de les empreses i persones treballadores afectades per aquests, que és molt rellevant. El 20% dels procediments han sorgit per discrepàncies relacionades amb el salari, tot i que s'ha produït una davallada, a diferència de l'any anterior.

Tant els ERO com les persones treballadores afectades per aquests decreixen per cinquè any consecutiu.

Tant el nombre d'expedients de regulació d'ocupació com les persones treballadores afectades per aquests decreixen per cinquè any consecutiu, si bé el descens dels afectats/ades té un caràcter més accentuat. Tot i que gairebé la meitat de les persones treballadores afectades pels ERO pertanyen al sector industrial, enguany s'ha produït un decrement, trencant amb la tendència de l'any anterior.

Pel que fa a les empreses concursades, es manté l'evolució a la baixa a Catalunya, si bé al conjunt d'Espanya es produeix un increment del 0,4%.

En matèria de **prevenció de riscos i sinistralitat laboral**, els més de vint anys de vida de la Llei de prevenció de riscos laborals han fet possible impulsar una visió preventiva i de protecció de les persones treballadores en matèria de seguretat i salut en el treball. Hores d'ara, s'ha desenvolupat la cultura de la prevenció de riscos en les empreses i entre les plantilles, fet que no treu que encara resti camí a fer perquè la societat, l'economia en conjunt i el mercat laboral paral·lelament també evolucionen.

Els reptes són nombrosos ja que d'un temps ençà s'han generat noves tendències productives, noves tecnologies, nous sistemes de treball i, en conseqüència, nous llocs de treball. En aquesta línia, creix progressivament l'externalització de béns i serveis i la globalització econòmica i s'expandeix la participació en línia o *crowdsourcing*, que promourà la deslocalització de determinats treballs fora de les oficines físiques tradicionals. Alhora, evolucionen les TIC i la robòtica i es desenvolupa el treball amb noves substàncies i agents biològics. I tot això, que avança a un ritme cada cop més accelerat, té implicacions en els llocs de treball, en les persones i en les organitzacions i, per tant, en l'activitat preventiva i la seguretat i salut en el treball actual i dels propers anys.

En aquest context, el balanç de l'accidentalitat laboral registrada al llarg de l'any 2017 no mostra canvis significatius respecte a l'any anterior. Globalment, si bé s'aprecia un descens dels accidents de treball registrats, aquest és força discret (-0,1%, 306 AT menys). Amb tot, en l'àmbit de la prevenció, cal fer atenció perquè aquest descens no afecta totes les tipologies d'accidents de treball. Els que redueixen les seves xifres són els accidents de treball en jornada sense baixa (-2,4%, -3.214 accidents de treball), que en ser els més nombrosos són els que determinen en gran mesura la valoració global, mentre que els accidents de treball en jornada laboral amb baixa n'incrementen les xifres (+2,3%, +2.086 accidents de treball) i també augmenten especialment els accidents de treball *in itinere* (4,6%, +822 accidents de treball).

Tot i això, en apropar més el focus de l'anàlisi als índexs d'incidència i desviar-lo dels nombres absoluts, es constata un descens dels valors dels accidents de treball en jornada amb i sense baixa, mentre que els accidents de treball *in itinere* mantenen la tendència ascendent dels darrers sis anys, si bé enguany l'increment no és molt pronunciat.

Els accidents de treball *in itinere* creixen anualment.

L'impacte dels accidents de treball *in itinere* és significatiu especialment perquè en tractar-se sovint d'accidents de trànsit, les seves conseqüències amb freqüència van acompanyades d'un alt grau de gravetat. Concretament, s'han produït 11.135 accidents de treball *in itinere* de trànsit, el 60,0% del seu total (18.554 accidents de treball). Altrament, cal tenir present que 1 de cada 3 accidents de treball mortals ha estat un accident de treball *in itinere* (24 dels 78 accidents de treball mortals totals). I, tot i que enguany s'han reduït (-22,6%, 7 accidents de treball menys), és un fet molt preocupant. Per aquest motiu, cal una intensificació de les actuacions amb incidència per prevenir l'accidentalitat viària a l'entorn laboral, ja sigui mitjançant la millora de les infraestructures i del transport públic per reduir la mobilitat privada o la divulgació i la promoció d'eines de seguretat viària. O, en l'àmbit empresarial, l'elaboració de plans de desplaçament allí on obliga la llei, l'aplicació de mesures de foment del transport col·lectiu (bus d'empresa o polígon, bonificació del transport públic, eines efectives per compartir vehicle particular, etc.) i l'aplicació d'altres mesures que facilitin els desplaçaments de les persones contractades.

En relació amb el perfil de les persones accidentades, es constata un major nombre d'accidents de treball patits per homes que per dones, si bé s'observa una certa relació entre aquesta circumstància i el grau d'ocupabilitat en determinades activitats econòmiques on la sinistralitat és més elevada. Els homes han patit el 69,1% dels accidents de treball amb baixa, xifra superior a la seva participació en el mercat

laboral del 52,9% (segons dades EPA 2017). Però, els homes tenen una ocupabilitat més alta en alguns sectors o branques econòmiques on el risc de patir un accident de treball és més gran, com ara la construcció. Les dones tenen una ocupabilitat més concentrada en el sector serveis (86,6% de les ocupades) on es registra el 87,0% dels seus accidents de treball i el 65,5% dels accidents de treball totals. Val a dir que en aquest sector també es percep una proporció més alta de l'accidentalitat femenina, ja que el 41,2% dels accidents de treball del sector els han patit les dones, mentre que en els altres la proporció dels accidents de treball de les dones és menor.

Val a dir que la major part dels accidents de treball en jornada laboral, tant els que no han requerit baixa com els que sí, tenen lloc en el sector serveis, que absorbeix aproximadament el 65% dels accidents de treball (65,5% en accidents de treball amb baixa i 65,3% sense baixa). La indústria se situa en segon terme amb un 23% aproximadament dels accidents de treball, seguida de la construcció (8-9% dels accidents de treball) i, en darrer terme, l'agricultura (1,5-2%). Amb tot, els índexs d'incidència dels accidents de treball amb baixa mostren que la possibilitat de patir un accident de treball és més elevada en el sector de la construcció, amb valors que quasi tripliquen els del sector serveis (7.217,4 i 2.737,4, respectivament). La indústria es manté en un segon lloc (4.689,7) i l'agricultura ostenta el tercer (4.388,5).

Altres elements que influeixen en l'accidentalitat i sobre els quals cal fer un seguiment acurat són factors específics del mercat de treball com la temporalitat dels llocs de treball, la regulació de les condicions laborals, els ritmes de treball i el temps de treball, les variacions en la població treballadora (edat, estudiant, gènere, etc.), l'experiència i la formació de les persones i la introducció de noves tecnologies, entre d'altres.

Les dades del 2017 mostren que el nombre d'accidents de treball en jornada laboral amb baixa patits per les persones amb contracte indefinit és superior (64,0%), si bé el percentatge de població assalariada que té aquest tipus de contracte s'eleva al 79,4%. Així, s'observa que la taxa de temporalitat (21,%) és inferior a la proporció d'accidents de treball patits per persones amb contracte eventual (34,3%). Aquesta circumstància cal posar-la en relació amb el bon coneixement del lloc de treball o de les tasques del treball a realitzar i en l'experiència adquirida en el lloc de treball, que és més freqüent en les persones que tenen una antiguitat més alta.

Una gran part dels accidents de treball tenen lloc en els primers mesos d'incorporació als nous llocs de treball.

En aquesta línia, les xifres mostren que hi ha una proporció elevada de persones que han patit un accident de treball i que porten menys d'un any a l'empresa, el 40,0% dels accidents de treball, dels quals el 14,1% el van tenir en el període que transcorre entre el primer i el tercer mes de permanència al lloc de treball (12.860). Aquest fet posa de manifest la importància de les actuacions preventives en els primers moments de la incorporació al treball, més en un context laboral on el grau de temporalitat és força rellevant.

En una altra línia, les xifres d'accidentalitat evidencien que malgrat els avenços tecnològics que permeten alleujar les tasques més difícils, l'activitat física a la feina segueix sent una de les principals causes dels accidents de treball i de les malalties professionals i, en conseqüència, de les incapacitats temporals per treballar. El sobreexforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll i la llum o la pressió ocasionen el 38,2% de les lesions i el 81,0% de les malalties professionals. Enfront d'aquestes dades, la necessitat d'aplicar mesures preventives en aquesta matèria sens dubte no es pot obviar.

També cal esmentar que les malalties professionals són un altre dels punts on la prevenció ha d'incidir de forma constant. En relació a les malalties professionals reconegudes cal valorar positivament la seva reducció. Aquest fet es verifica en el descens del nombre de notificacions registrades (-8,0%), així com en el nombre d'expedients tramitats en la seva totalitat i tancats com a malalties professionals (-10,1%).

Alhora també disminueix el nombre d'empreses catalanes que han superat els límits de sinistralitat establerts per a cada grup de malalties professionals, en tant que han estat 21 enfront de les 30 de l'any precedent.

Una peculiaritat de les malalties professionals és la que se'n deriva de la distribució segons sexe de les persones afectades. La probabilitat de patir una malaltia professional és lleugerament més elevada en les dones (52,8%), contràriament al que succeeix amb l'accidentalitat. En aquest context, cal esmentar la diferent incidència que tenen les malalties causades per agents biològics i per inhalació de substàncies, respectivament, entre els homes i les dones com a conseqüència dels diferents sectors d'activitat on s'ocupen. Així, s'observa que el 80,5% les malalties professionals causades per agents biològics les han patit les dones, per la seva ocupació en activitats sanitàries o en els serveis a edificis i activitats de jardineria. Per contra, les malalties causades per inhalació de substàncies són més freqüents entre els homes, que concentren el 60,0% del total d'afectats per aquest grup i que tenen una alta ocupació en activitats com la fabricació de vehicles a motor i, en general, en la indústria manufacturera.

Però si bé les malalties professionals han disminuït, no es pot dir el mateix de les patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball: han augmentat (+14,7%) i el nombre de notificacions presentades ha estat de 1.126. Per aquest motiu, caldrà estar amatents a l'evolució de les xifres en el futur.

I, més enllà de la prevenció, convé continuar treballant i promovent més actuacions per millorar el sistema d'identificació i de notificació de les malalties professionals i de les patologies no traumàtiques causades o agreujades pel treball, atès a que en ocasions són tractades com a malalties comunes.

Finalment, convé esmentar que durant l'any 2016 la Generalitat de Catalunya mitjançant la Inspecció de Treball de Catalunya (ITC) va intensificar les actuacions en quatre àmbits d'especial transcendència en les condicions de treball: l'externalització de les activitats, els incompliments en matèria de jornada laboral, el frau en la contractació temporal i la investigació d'accidents de treball. Les darreres dades disponibles mostren un descens en l'activitat de la ITC en el seu conjunt i en l'àrea de seguretat i salut laboral, àrea que absorbeix el 21,8% del total d'ordres de servei finalitzades (11.169 de les 51.234 totals). Amb tot, el febrer del 2017 s'incorporen 18 nous tècnics/tècniques habilitades amb la intenció d'incrementar les tasques de seguiment i control en matèria de prevenció de riscos, situació que en el futur pot ajudar en la millora de les seves actuacions.

En el marc del context econòmic i del mercat de treball descrit prèviament, l'evolució de **la recerca, el desenvolupament i la innovació (R+D+I), la societat digital, les infraestructures de transport i el model energètic i de sostenibilitat ambiental** continua sent estratègica per a un creixement eficient i sostenible.

Les expectatives apuntades en l'anterior memòria cap a una millora global dels principals indicadors d'R+D+I no s'han complert.

Si bé en l'edició anterior de la Memòria, pel que fa a la recerca, el desenvolupament i la innovació, s'albirava un possible canvi de tendència en un sentit positiu en les variables habitualment analitzades, les dades d'aquesta edició malauradament ens obliguen a corregir aquella previsió. Les despeses en R+D+I sobre el PIB disminueixen del 2,26% al 2,19% entre els anys 2015 i 2016.

Les despeses en R+D són les que més han contribuït a aquesta disminució al mantenir-se en valors pròxims als de l'any 2015. El CTESC considera que les despeses en R+D no haurien de perdre pes en relació amb el PIB, atesa la seva importància estratègica en el creixement i la competitivitat de l'economia.

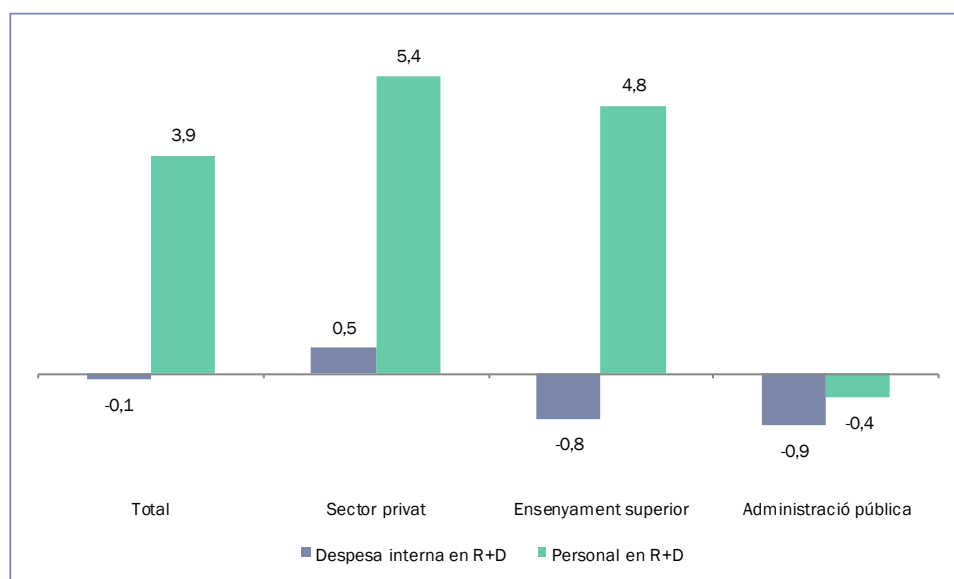
Una vegada més, cal constatar el distanciament de la intensitat en R+D sobre el PIB de Catalunya (1,45%), en relació amb el conjunt de la UE-28 (2,03%), tot i que, respecte del conjunt de l'Estat (1,19%),

Catalunya mostra una intensitat superior. Per sectors d'execució, aquesta diferència es concentra en la intensitat del sector privat, que és considerablement inferior a la intensitat que té aquest sector en el conjunt de la UE-28.

Tot i així, el personal en R+D evoluciona positivament.

En canvi, el personal en R+D evoluciona positivament i creix el 3,9% entre els anys 2015 i 2016, sobretot gràcies al sector privat i a l'ensenyament superior. Una dada que cal remarcar és que les dones representen més del 50% del personal ocupat en R+D a l'Administració pública.

GRÀFIC 3. Taxa de creixement anual de les despeses internes i del personal en R+D per sectors d'execució. Catalunya, 2015-2016

Unitats: taxa de creixement anual.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE.

El CTEESC constata que el finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya es manté en un valor similar al de l'any 2015, tot i que el Departament de Salut redueix el seu finançament en R+D+I en 13,7 milions d'euros.

La innovació tecnològica no aconsegueix enlairar-se.

Pel que fa a la innovació tecnològica, la despesa creix un 1,3% respecte de l'any 2015 i, malgrat aquest creixement, la intensitat es redueix, passant de l'1,62% a l'1,58% entre els anys 2015 i 2016. També s'observa una disminució d'empreses que fan innovació tecnològica per bé que es mantingui el nombre d'empreses que fan innovació no tecnològica.

Davant d'aquesta realitat, el CTEESC recomana reforçar les polítiques vinculades a incentivar la inversió en R+D+I, atès que es considera un dels elements cabdals per fer créixer la competitivitat i la productivitat a Catalunya, amb les conseqüents implicacions en l'estat del benestar i la qualitat del mercat de treball.

De tota manera, durant el 2017 s'han produït un seguit de fets i d'iniciatives que conviden a l'optimisme.

Tot i així, el CTEESC vol remarcar alguns elements que conviden a un cert optimisme pel que fa a l'aposta catalana per l'R+D+I. Un primer fet rellevant és que per primer cop, segons el *World Economic Forum*, Barcelona es troba entre les 25 ciutats més tecnològiques del món, en concret, en la posició 24.

Una altra notícia molt positiva i de la qual el CTEC es congratula és la ratificació del compromís adquirit per la GSMA¹³ per mantenir el *Mobile World Congress* fins a l'any 2023. A més, en properes edicions es podria afegir un fòrum tecnològic que permetria posar sobre la taula reflexions sobre el que ens pot deparar l'impacte de les tecnologies emergents en l'economia i en la societat.

També valora la posada en marxa del Programa de recerca i innovació en tecnologies digitals avançades per fer de Catalunya un *hub* internacional. El programa preveu diversos projectes col·laboratius d'R+D+I en tecnologies digitals avançades com ara el 5G, la internet de les coses, la intel·ligència artificial, la visió per computador, el *blockchain* o les tecnologies quàntiques, orientades a resoldre els reptes socials.

Paral·lelament, són remarcables les actuacions del Pacte nacional per a la indústria¹⁴ per desenvolupar els sis àmbits de treball que el configuren, en particular, el de la indústria 4.0 i la digitalització¹⁵ i el Pla d'acció del Pacte nacional per a la societat digital.¹⁶

A Catalunya, 4 de cada 5 persones ja usen internet almenys 1 cop per setmana.

Pel que fa a la societat digital, a Catalunya el 81,8% de la població utilitza internet almenys 1 cop per setmana. Tot i així, encara es constata una persistent bretxa digital, si es compara amb la UE-28, pel que fa a les persones de més edat.

---

¹³ L'Associació GSM (comunament coneguda com GSMA o sistema global per a comunicacions mòbils, és un organisme comercial originalment europeu que representa els interessos dels operadors de xarxes mòbils a tot el món.

¹⁴ El 13 de setembre de 2016 s'aprova l'Acord de Govern per a la creació i la composició de la Taula i dels grups de treball del Pacte nacional per a la indústria amb l'objectiu d'impulsar la indústria com a eix central de l'economia catalana. La Taula del Pacte nacional per a la indústria està formada per organitzacions empresarials i sindicals, partits polítics, universitats, col·legis professionals, associacions municipalistes i centres tecnològics.

El Pacte nacional per a la indústria es presenta al juliol de l'any 2017 amb una inversió de més de 1.800 milions d'euros per desenvolupar i enfortir el sector fins al 2020. Aquest pressupost mobilitzarà més de 3.100 milions d'euros de recursos d'altres administracions i del sector privat.

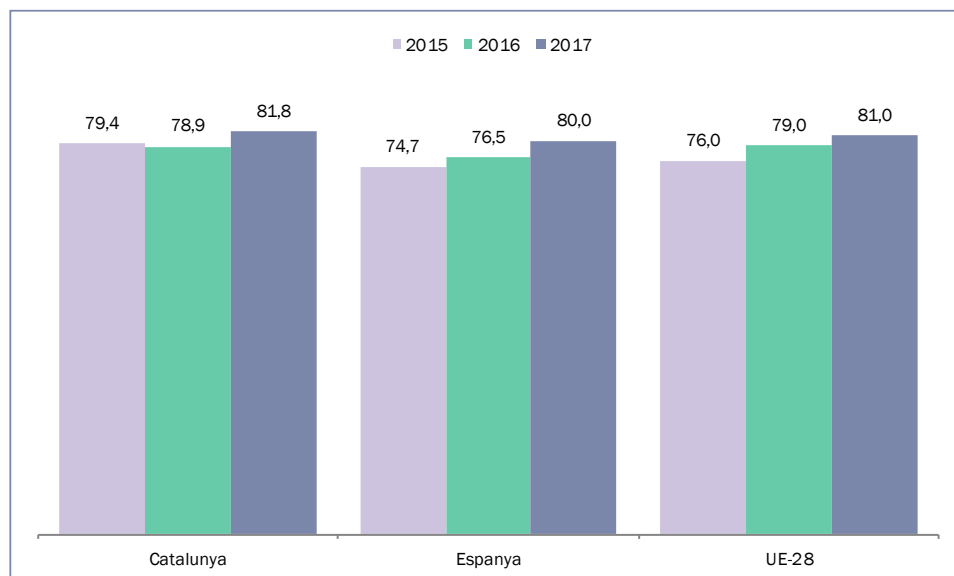
Els sis grups de treball han fixat 116 actuacions per desenvolupar en competitivitat i ocupació industrial; dimensió empresarial i finançament; indústria 4.0 i digitalització; formació; infraestructures i energia; i sostenibilitat i economia circular.

¹⁵ Els principals resultats/actuacions d'aquest eix sobre indústria 4.0 i digitalització del Pacte nacional per a la indústria són:

- 17 actuacions agrupades en 4 línies
- 75 milions d'euros de pressupost el 2017
- 178 milions d'euros de pressupost fins al 2020, els quals mobilitzaran 385 milions d'euros de recursos d'altres administracions i del sector.

L'objectiu és difondre entre les empreses la importància de la disrupció que pot provocar la indústria 4.0 en el mercat; així com capacitar el capital humà per donar resposta a la demanda de nous perfils, prestar els serveis avançats i promoure les infraestructures necessàries per al desplegament de la indústria 4.0.

¹⁶ Aquest pla preveu les següents iniciatives: vetllar pels drets i deures de la societat civil i apoderar-la en l'entorn digital, fomentar l'economia digital, fomentar la innovació digital, garantir la connectivitat i les infraestructures digitals a tot el territori, dotar-se i estendre l'ús de la tecnologia digital, aprofundir en la recollida, gestió i ús de les dades, oferir nous productes i serveis digitals, crear nous serveis interadministratius i definir els mecanismes per garantir la cogovernança de la transformació digital.

GRÀFIC 4. Persones que han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos. Catalunya, Espanya i UE-28, 2015-2017

Unitats: percentatge respecte del total d'individus entre 16 i 74 anys.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

El nombre de persones que compren per Internet segueix creixent i representa més de la meitat dels internautes. Els productes o serveis més sol·licitats segueixen sent l'allotjament de vacances, les entrades d'espectacles, els altres serveis per a viatges i la roba o material esportiu.

El teixit empresarial ha optat decididament per l'equipament TIC, situant-se per sobre de la UE28.

Pel que fa a les empreses, el CTESC constata que el nivell l'equipament TIC de les empreses està en bona situació respecte d'Espanya i de la UE-28. Tot i això, caldria desenvolupar mesures per reduir les diferències d'equipament TIC entre les empreses grans i les petites.

TAULA 1. Ús d'algunes tecnologies d'informació i comunicació a les empreses. Catalunya, Espanya i UE-28, 2017

	Ordinador	Internet	Banda ampla	Banda ampla mòbil	Pàgina web
Catalunya	99,7	98,9	98,6	83,0	84,2
Espanya	99,6	98,7	98,1	81,3	76,7
UE-28	98,0	97,0	96,0	69,0	77,0

Unitats: percentatge d'empreses amb 10 o més persones ocupades.

Font: elaboració pròpia a partir de l'INE i Eurostat.

A més, gairebé 4 de cada 5 empreses consideren suficient la velocitat de les seves connexions fixes a Internet i 9 de cada 10 utilitza l'Administració pública electrònica, sobretot per declarar impostos.

Creixement molt significatiu de la computació al núvol.

Els mitjans socials ja són utilitzats pel 50% de les empreses i el seu ús se centra a fer-ne publicitat o fer llançaments de nous productes. Una dada rellevant és que el servei d'Internet d'ús empresarial que ha crescut més és el de computació al núvol. La seva acceptació ha augmentat considerablement en el darrer any, atès que el percentatge d'empreses que l'utilitza ha crescut 9,5 punts percentuals i s'ha situat en el 34,8%.

El creixement de l'ocupació TIC subratlla la necessitat de fomentar la formació en aquest sector, ateses les dificultats per trobar personal qualificat, especialment entre les dones.

El creixement del sector TIC pel que fa a l'ocupació és inqüestionable: se situa en 115.600 persones, les quals representen el 3,5% de l'ocupació total. Una dada que reforça el bon estat del sector és que Barcelona concentra el 34% del totes les *startups* digitals espanyoles i que lideri les inversions d'aquest sector amb un total de 453 milions d'euros.¹⁷

Per contra, aquest creixement reflecteix alguns desajustos sobre els quals el CTEEC vol alertar. D'una banda, apareix com una amenaça creixent la dificultat per trobar personal qualificat. De fet, el 18,4% de les empreses en tenen dificultats. D'altra, també es constata la dificultat de trobar dones especialistes en TIC. Només el 3,9% de les empreses de 10 o més persones ocupades que ocupen personal especialista en TIC tenen almenys el 50% de dones especialistes TIC.¹⁸

Sembla difícil que la inversió en infraestructures torni als nivells dels anys 2007-2011, especialment si no s'afronten els projectes importants pendents a l'agenda política i centrats en el mode ferroviari.

En el capítol **d'infraestructures de transport**, la inversió pressupostada l'any 2017 augmenta molt poc, fet que impedeix corregir el retrocés experimentat en inversió amb posterioritat a la finalització dels grans projectes uns anys enrere (AVE, nova terminal de l'aeroport de El Prat, ampliació del port de Barcelona, la línia 9 del metro de Barcelona, etc.). Així, tot i anar superant mica en mica les restriccions pressupostàries derivades de la recessió econòmica (també amb el pagament d'una part important de les obres finançades amb mètodes específics de finançament), sembla difícil que la inversió torni als nivells dels anys 2007-2011. Especialment si no s'afronten els projectes importants pendents a l'agenda política i centrats en el mode ferroviari (Corredor Mediterrani, rodalies de Barcelona, etc.).

El creixement en l'ús de les infraestructures viàries és similar al de les infraestructures ferroviàries. Tot i això, la finalització de les concessions d'algunes autopistes catalanes els pròxims anys i la manca d'inversió en infraestructures ferroviàries claus (Corredor Mediterrani, rodalies de Barcelona, etc.) pot afavorir l'ús del mode viari en detriment del ferroviari. En aquest sentit, serà rellevant el model de gestió d'infraestructures viàries que s'adopti quan finalitzin aquestes concessions. També caldrà estar alerta a la liberalització del sector ferroviari l'any 2020 i com afecta això, tant a l'ús com a la inversió en infraestructura.

L'ús de ports i aeroports segueix creixent a un ritme molt elevat, en sintonia amb les xifres creixents d'exportacions, importacions i nombre de turistes a Catalunya. Destaca, en tot cas, l'augment de passatgers en vols intercontinentals a l'aeroport de Barcelona dels darrers anys, tot i la dificultat d'accedir a determinades rutes. Així mateix, sobresurt l'augment de mercaderies transportades als ports, amb un creixement espectacular al port de Barcelona.

En matèria de **sostenibilitat ambiental**, la preocupació per millorar l'equilibri entre el medi natural, d'una banda i, la societat i l'economia, de l'altra, s'ha intensificat aquest any 2017.

Els reptes mediambientals actuals comporten, d'una banda, la necessitat d'aplicar mesures destinades a preservar la biodiversitat i optimitzar la gestió i la disponibilitat de l'aigua i, de l'altra, millorar la qualitat de l'aire i, en cas d'episodis de contaminació atmosfèrica, advertir dels riscos a la població.

Disposem de diversos exemples de com el finançament de programes per aturar la pèrdua de biodiversitat ha donat bon resultat, com és el cas de la millora de la qualitat de les aigües continentals que, entre

¹⁷ *Digital Startup Ecosystem Overview 2017* (January 2018). Report by Mobile World Capital Barcelona, 2018.

¹⁸ El percentatge de dones especialistes TIC respecte del total de personal especialista en TIC és el 20,4% a Espanya l'any 2016 i el 16,2% en el conjunt de la UE-28.

altres aspectes, ha permès recuperar la llúdriga en més de la meitat del territori. Per a una millor eficiència, el CTESC recomana incorporar una visió transversal que impliqui tots els sectors econòmics per preservar la biodiversitat, sobretot l'agrícola, però també l'àmbit urbà.

Les inversions fetes en dessalinització i reutilització en el passat han permès augmentar la disponibilitat d'aigua i les reserves d'embassaments i aqüífers en un context d'agreujament del dèficit hídric, especialment a l'estiu i al Sud i la Muga-Fluvià. Cal, doncs, seguir treballant per garantir l'aigua també a les CIC i per continuar sensibilitzant la població.

Quant a la contaminació atmosfèrica, tot i els acords polítics adoptats, persisteixen els contaminants que afecten adversament la salut de les persones i els ecosistemes, especialment els òxids de nitrogen, les partícules inferiors a 10 micres i l'ozó troposfèric. Davant d'aquesta realitat, cal avançar en el desenvolupament de mesures de reducció d'aquest tipus d'emissions, especialment pel que fa a la intensitat del trànsit rodat a les grans ciutats de Catalunya. Alhora, cal sensibilitzar la població més vulnerable del risc durant els episodis de contaminació atmosfèrica.

Constitueixen reptes rellevants frenar la caiguda dels conreus en general i de secà en particular i augmentar l'agricultura ecològica, així com millorar la qualitat dels boscos i prevenir els incendis.

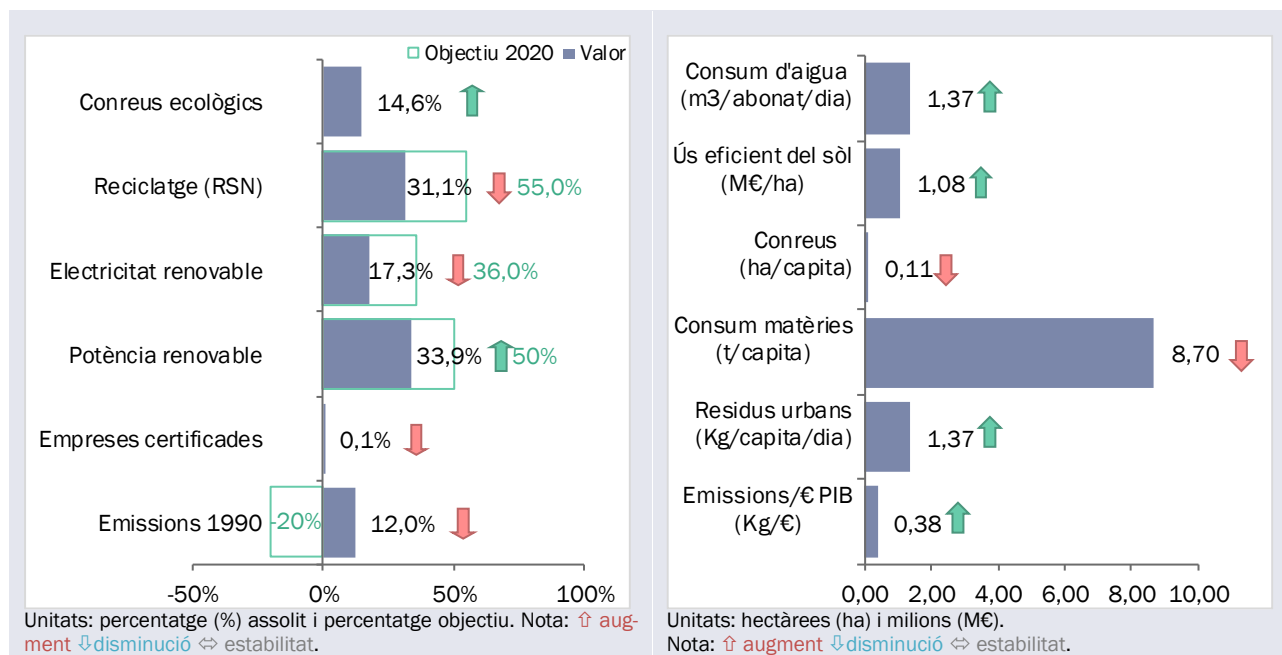
La superfície agrícola per habitant (1.120 m²/càpita), que és un indicador del grau d'autosuficiència alimentària, ha empitjorat, de manera que es continuen perdent conreus de secà, però a menys velocitat. Ara bé, l'agricultura ecològica ha augmentat fins a representar el 14,6% de les terres agràries.

Una possible manera de revertir la situació del camp seria facilitar l'accés dels joves a la terra d'ús agrari i fomentar la participació del sector agrari en la preservació de la biodiversitat i la qualitat del sòl i de l'aigua. A més, les mesures per augmentar l'agricultura ecològica han de continuar, així com les destinades a reduir els purins. Les polítiques també han de reduir els desequilibris territorials i les desigualtats productives, tenint cura de les explotacions familiars.

Els boscos són cada cop més vulnerables a la sequera i les plagues. La superfície forestal es manté estable (2.759 m²/càpita), però el balanç de la gestió forestal del darrer any ha estat negatiu pels incendis i, en menor grau, les rompedes per conrear la terra. Per tant, cal continuar i fins i tot incrementar els esforços de l'Administració per reduir-ne la vulnerabilitat i augmentar-ne la gestió sostenible, però també en disminuir els incendis intencionats i les negligències, especialment a l'estiu i, en ajudes per prevenir-los.

La flota pesquera catalana (778 embarcacions) s'ha reduït a la meitat des de l'any 2000. També han disminuït les captures i la producció aqüícola, fent-nos més dependents de les importacions de productes del mar, el 76,5% del consum. A més, el sector pesquer es troba amb el repte de complir amb l'obligació de desembarcar totes les captures i amb els plans de rebuig a partir de l'any 2019. La cogestió marítima, en altres paraules, la participació i coresponsabilitat de tots els actors implicats podria millorar la situació i gestió dels productes del mar i, en general, les polítiques marítimes.

GRÀFIC 5. Indicadors de sostenibilitat ambiental. Catalunya 2016-2017 o darrer any disponible

La societat ha disminuït el consum de materials en general i per habitant, tot augmentant la seva productivitat. Però si es vol reduir el 15% dels residus generats i valoritzar-ne el 65% l'any 2020, s'hauran d'aplicar les mesures previstes sense demora.

La transició cap a una economia circular que usi de manera eficient els recursos i redueixi els riscos ambientals ha de reduir el consum de materials per habitant i augmentar-ne la productivitat, tal com ha succeït a l'Estat espanyol l'any 2016, així com els residus que es generen. Els residus totals han disminuït l'1,3% a Catalunya l'any 2016 respecte a l'anterior. A més, els indicadors de sostenibilitat de la producció i el consum de la societat catalana han millorat i el reciclatge ha augmentat, recuperant-se el valor del 53% del conjunt de residus materialment i energètica.

La producció de residus respecte del PIB a la indústria s'ha reduït en un context de recuperació econòmica i d'augment del nombre de productors. A més, la recuperació del valor dels residus ha superat l'objectiu 2020 del 70%, la qual cosa mostra que la indústria evoluciona cap a un model més circular. En canvi, l'indicador d'intensitat en la generació de residus de la construcció ha empitjorat, tot i que ha augmentat la valorització, i la recuperació de materials està lluny de l'objectiu del 75%.

L'indicador anual de residus municipals de 500 kg per càpita se situa per sobre tant del de l'Estat espanyol com del de la UE-28 i la recollida selectiva neta -sense materials impropis- està estancada en el 31,1%. Per tant, calen mesures per disminuir els materials impropis i augmentar el percentatge de recollida selectiva neta si es vol assolir l'objectiu de reciclar el 55% dels materials, així com per millorar els sistemes de recollida i dissenyar envasos més circulars. També cal augmentar la demanda de matèries primeres reciclades i l'ús circular dels materials, posant el focus en els plàstics i els materials estratègics, com ara els metalls.

En el camí per construir un model energètic més renovable i distribuït compatible amb la necessària transició energètica cap a un model descarbonitzat, hauria d'augmentar tant l'eficiència del sistema com la participació de l'energia renovable.

Els indicadors de desenvolupament sostenible relacionats amb l'energia no han estat actualitzats a Catalunya des de l'any 2014. No obstant això, els punts positius són l'estalvi en el consum i la millora de la intensitat d'energia final; en canvi, els negatius són l'eficiència del sistema energètic, la participació de les energies renovables en el consum d'energia primària i final i les emissions de GEH degudes a l'energia.

D'una banda, el consum d'electricitat s'ha incrementat en tots els sectors menys el primari a Catalunya l'any 2017, en un context en què el preu de l'energia ha augmentat a l'Estat espanyol i és superior a la mitjana de la UE-28. De l'altra, l'electricitat renovable, el 17,3% l'any 2016, va ser molt inferior a la de l'Estat i la UE-28. De fet, la potència elèctrica eòlica i fotovoltaica hauria de triplicar-se per cobrir el 50% de la demanda amb electricitat renovable i, per assolir els objectius, l'Administració haurà d'impulsar un veritable canvi de model energètic a partir de les instal·lacions d'energia renovable. Per tant, cal que les polítiques públiques segueixin incentivant de manera més intensa l'eficiència energètica, la participació de les energies renovables i la mobilitat elèctrica.

En relació amb el conjunt d'energies consumides a Catalunya, es constata una minsa producció local renovable del 3%, lluny de l'objectiu del 20% de la UE per al 2020.

La despesa de les empreses catalanes per preservar el medi ambient representa l'1,3% del PIB industrial català i és de les més altes de l'Estat espanyol; no obstant això, ha disminuït el darrer any amb dades disponibles.

En conjunt, la despesa de les empreses catalanes per preservar el medi ambient representa l'1,3% del PIB industrial català i és de les més altes de l'Estat espanyol; no obstant això, ha disminuït el darrer any amb dades disponibles, tant la despesa corrent com la inversió en equips.

Les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) han tornat a augmentar el 0,8%, especialment les regulades, sense superar encara el límit d'emissions del PECAC 2020. La intensitat de les emissions de GEH de l'economia catalana ha millorat però, en canvi, la de la societat ha empitjorat.

S'ha aprovat la reforma del règim de comerç d'emissions i del sistema tributari a la UE per reduir les emissions de GEH de les activitats més intensives. En aquest context, s'albira un augment de les emissions a Catalunya; de fet, les regulades han augmentat l'any 2017, de manera que cal aplicar les mesures de mitigació establertes a la Llei del canvi climàtic i progressar cap a una economia competitiva i baixa en carboni amb energia i mobilitat sostenible, tal com ha prioritzat el CESE per a l'any 2018. El parc d'habitatges eficients energèticament i la mobilitat amb combustibles alternatius han millorat. En canvi, caldria buscar incentius per incrementar el nombre d'empreses adherides al Programa d'acords voluntaris per reduir les emissions de CO₂, atès que les darreres dades disponibles ens indiquen que ha baixat.

És necessari invertir en mesures d'adaptació al canvi climàtic relacionades amb la gestió de l'aigua, l'agricultura i els boscos.

El canvi climàtic s'accelera, en conseqüència, les temperatures han augmentat per sobre de la mitjana climàtica i les pluges i la disponibilitat d'aigua han disminuït a Catalunya l'any 2017, especialment a l'estiu i a les terres de l'Ebre, amb un increment de la temperatura d'1,9°C i una disminució de les pluges del 58%, afectant especialment l'agricultura. Aquestes són algunes de les dades que justifiquen la necessitat d'agilitar les mesures d'adaptació previstes a la Llei del canvi climàtic, especialment les relacionades amb la gestió de l'aigua, és a dir, les de manteniment dels aqüífers i els cabals dels rius i de l'agricultura, sobretot de secà. Però també, les destinades a reduir el risc d'incendi als boscos més vulnerables de Catalunya, els que tradicionalment han estat explotats i ara abandonats.

Pel que fa a les **condicions de vida**, mentre en els àmbits de la salut i l'educació els principals indicadors mostren estabilitat o, fins i tot, una certa millora, pel que fa a inclusió i protecció social i habitatge, els resultats són descoratjadors. Malgrat el creixement econòmic, es torna a incrementar el risc de pobresa, especialment la pobresa infantil. També preocupa especialment l'accés a l'habitatge, amb un creixement dels preus elevat, especialment en el lloguer, que està posant en risc el dret a un habitatge digne a la ciutadania amb menys recursos econòmics. A més, es detecten desigualtats en funció del gènere, la formació o l'estatus socioeconòmic que poden dificultar l'equitat en la millora de les condicions de vida i en l'accés als serveis i prestacions.

La població catalana augmenta per tercer any consecutiu.

La població catalana creix per tercer any consecutiu. El nombre de persones residents al territori ascendeix fins a 7.596.131, segons les dades provisionals a 1 de gener del 2018, una xifra que suposa 40.301 persones més a Catalunya. Aquesta dada apunta un possible nou canvi en els cicles migratoris, ja que gairebé tot el gruix del creixement poblacional s'ha generat com a conseqüència de l'increment de persones de nacionalitat estrangera (38.350), que en conjunt ja constitueixen el 14,2% de la població.

Alhora que baixa la mortalitat, s'aprecia una disminució en el nombre de naixements (69.974 el 2016, 1.416 menys que l'any precedent), que es reflecteix en una taxa bruta de natalitat descendent (9,2‰). Les causes de la baixada de la natalitat són diverses, però entre elles destaca l'endarreriment de la maternitat. L'any 2016 l'increment de l'edat mitjana a la maternitat s'estableix en els 32 anys, 30,8 anys si es tracta de l'edat mitjana al primer fill/a. Aquestes xifres van en consonància amb l'ajornament de l'edat a la nupcialitat que enguany s'incrementa de nou i supera, per primera vegada, els 35 anys en el cas dels homes (35,1) i els 33 anys en el de les dones (33,2).

Continua el procés de reducció de la dimensió mitjana de les llars...

Amb relació a la composició de les llars, es constata un increment de les llars de parelles sense fills (22,9% del total), de les llars monoparentals (9,6%) i de les llars unipersonals (25,8%). En conseqüència, la dimensió mitjana de les llars és de 2,46 persones, lluny de les 2,74 persones per llar estimades l'any 2001.

...com també el de l'envelliment poblacional, amb conseqüències importants sobre els sistemes de salut i de protecció social i sobre el mercat de treball.

La repercussió del moviment natural és evident en la piràmide poblacional la base de la qual es redueix, mentre que les cohorts d'edats més avançades creixen. En aquesta mateixa línia cal esmentar que l'edat mitjana de la població se situa en 41,9 anys segons les dades del Padró continu d'habitants a 1 de gener del 2017 de tal forma que el progressiu envelliment poblacional es mostra cada vegada més visible. Una mostra d'aquesta situació, si bé amb dades de l'any 2016, és que a Catalunya hi ha 116 persones de 65 anys i més d'edat per cada 100 joves menors de 15 anys i, entre la gent gran, hi ha 16 persones de més de 85 anys per cada 100 persones de 65 anys i més. Ambdós valors cada vegada són més alts, com també ho és l'índex de dependència de la gent gran que mesura el quocient entre les persones de 65 anys i més respecte a les que tenen entre 15 i 64 anys i que se situa en un valor de 28,1%.

A més és de preveure que, més enllà de les conegudes implicacions futures sobre els sistemes de salut, de protecció social i dels serveis socials, a mitjà termini es produirà un envelliment i, més endavant, un descens de la població activa o sigui que el mercat laboral es veurà afectat. Val a dir que un grup molt nombrós de població adulta en edat activa respon a les generacions més plenes nascudes a l'etapa del *baby-boom* (aproximadament entre 1957-1977), col·lectiu que en l'actualitat ja se situa en franges d'edat entre els 41 i els 61 anys, fet que pronostica la disminució de la seva activitat laboral en pocs anys i, en conseqüència, un descens notori de la població activa quan assoleixin l'edat de jubilació.

La immigració inicia un procés de recuperació i l'emigració es desaccelera.

Atenent la diversitat d'òrgens de la població catalana cal fer esment a què les persones de nacionalitat estrangera representen el 13,8% del total el 2017 (13,6% el 2016), si bé el nombre de persones nascudes a l'estranger s'eleva al 17,6%. Per tant, cal tenir present els processos d'adquisició de nacionalitat espanyola que al llarg del 2016 han finalitzat de forma favorable per a 18.813 persones (15.330 el 2015). Així, és important assenyalar que el nombre de persones de nacionalitat estrangera augmenta (+17.964), trencant la tendència de descens dels darrers anys, com també ho fa el nombre d'aquelles que han adquirit la nacionalitat espanyola, fet que, sens dubte, eixampla la diversitat de la població.

Paral·lelament a aquest repunt immigratori, les dades de la població catalana resident a l'estranger i registrada a les oficines consulars l'1 de gener del 2018 mostren un increment en les seves xifres inferior al que s'apreciava només dos anys enrere (+6,4%, 7,7% l'any 2017). Malgrat que la casuística dels processos emigratoris és diversa, a vegades provocats per la voluntat de realitzar projectes formatius i/o professionals difícils d'assolir a Catalunya, en conjunt la situació del mercat laboral influeix de forma notòria en l'emigració. Per tant, és possible que l'actual recuperació de les xifres d'ocupació pugui tenir una incidència directa en aquest descens tant en el present com previsiblement en el futur.

En general, els indicadors de salut reflecteixen resultats positius pel que fa al benestar de les persones...

Les dades de l'apartat de salut posen de manifest que a Catalunya s'assoleixen resultats generalment positius en l'àmbit del benestar de les persones. Així, es manté l'autovaloració positiva de l'estat de salut en vuit de cada deu persones malgrat l'envelliment demogràfic. Alguns indicadors com l'esperança de vida (EV), l'esperança de vida lliure de discapacitat (EVL), l'esperança de vida en bona salut (ESBS) i la mortalitat evitable mostren evolucions favorables a nivell agregat.

...tot i que continuen existint desigualtats en salut en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional.

Tanmateix, continuen existint desigualtats rellevants en salut en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional. Segons l'Enquesta de salut de Catalunya 2016 (ESCA 2016) les persones amb més probabilitat d'experimentar un estat de salut negatiu o trastorns crònics són les dones amb estudis primaris o sense estudis i les que formen part de la classe social III (baixa). En l'extrem oposat s'hi troben els homes amb estudis universitaris i els homes de la classe social I (alta) i II (mitjana).

Hi ha marge de millora en l'àmbit dels hàbits i els estils de vida de la població.

Cal destacar també la detecció de marges de millora importants en l'àmbit de l'estat de salut i la morbiditat (i.e. VIH, tuberculosi, sobrepès, etc.) i, sobretot, en l'àmbit dels hàbits i els estils de vida de la població. Al llarg dels darrers anys no s'han assolit millores destacables en els indicadors relatius al sedentisme, l'alimentació no saludable i el consum de risc d'alcohol. L'abandonament de l'hàbit tabàquic descriu una tendència creixent, però el 22,9% de les persones de més de 14 anys es declara fumadora diària segons l'ESCA 2016.

Els hàbits i estils de vida no saludables es tradueixen en problemes de salut pública, com ara el sobrepès –particularment preocupant en la població infantil- i en un impacte elevat del càncer en la mortalitat general i en els anys potencials de vida perduts (APVP) per mort prematura. El Pla de salut de Catalunya 2016-2020 es fa ressò d'aquests resultats i es proposa disminuir la mortalitat per càncer, millorar els indicadors de risc per a la salut i reduir l'impacte de malalties prevalents com el VIH, les infeccions de transmissió sexual (ITS) o la fractura de fèmur.

Tot i que lentament, s'observa un procés de reconversió de l'atenció amb internament cap a l'atenció ambulatoria i de l'atenció en instal·lacions sanitàries cap a l'atenció en l'àmbit comunitari i de la llar.

Pel que fa als recursos i l'activitat del sistema sanitari català, es constata un conjunt de variacions interanuals en línia de continuïtat amb el procés de reconversió de l'atenció amb internament cap a l'atenció ambulatoria i de l'atenció en instal·lacions sanitàries cap a l'atenció en l'àmbit comunitari i de la llar.

L'única excepció en aquest sentit ha tingut lloc en els centres hospitalaris, on s'ha incrementat lleugerament la taxa de llits. Tanmateix, continua en augment la cirurgia major ambulatoria (CMA) (procediments no urgents en situació d'ingrés no superior a 12 hores) i l'hospitalització domiciliària (HDOM) (atencions i cures mèdiques i d'infermeria de rang hospitalari, però al domicili).

A l'atenció sociosanitària es redueix la taxa de llits i creix més que cap altra l'activitat de subaguts, és a dir, els ingressos que mobilitzen recursos d'atenció intermèdia amb l'objectiu d'evitar les hospitalitzacions agudes. Els recursos d'atenció sociosanitària ambulatoria s'estabilitzen llevat dels programes d'atenció domiciliària-equipos de suport (PADES) –els quals, un any més, s'incrementen de manera important (de 118 a 125 unitats).

De la mateixa manera, disminueix la taxa de llits d'hospitalització psiquiàtrica i no es produeixen canvis significatius en els recursos per a l'atenció mental ambulatoria després de les millores d'anys anteriors.

El sistema sanitari català presenta uns nivells d'eficiència comparativament elevats en relació amb els països de l'OCDE, malgrat una despesa pública i unes ràtios de personal sanitari insuficients molt ajustades.

Tot i l'existència d'alguns punts febles, el sistema sanitari català presenta uns nivells d'eficiència comparativament elevats. Amb una despesa pública sanitària per càpita i unes ràtios de personal mèdic i d'infermeria inferiors a les de molts països de l'OCDE s'obtenen resultats generalment similars o millors que la mitjana. En alguns casos com el de l'activitat de donació i trasplantaments, aquests resultats s'ubiquen en les primeres posicions del rànquing mundial.

D'acord amb una selecció d'indicadors de l'OCDE,¹⁹ el sistema sanitari espanyol –i, dins d'aquest, el català– obté resultats propers a la mitjana internacional²⁰ en àmbits com l'EV i la mortalitat per malaltia de les artèries coronàries, el consum diari de tabac, el consum general d'alcohol, la prevalença de l'obesitat i l'exposició a la contaminació atmosfèrica, la cobertura sanitària, la despesa familiar sanitària i el temps d'espera per a les operacions de cataractes, els ingressos hospitalaris per asma i malaltia pulmonar obstructiva crònica (MPOC), la prescripció d'antibiòtics, la mortalitat per infart agut de miocardi, la supervivència per càncer de colon i el traumatisme obstètric per instrument.

Els resultats són considerablement millors que la mitjana en relació amb l'EV de les dones, l'EV als 65 anys d'edat i l'absència de barreres econòmiques per accedir a les consultes mèdiques. I només són considerablement pitjors quan es parla de la prevalença de la demència –un fet que té a veure amb l'envelliment poblacional d'Espanya i Catalunya.

La ciutadania es mostra satisfeta amb el sistema sanitari català, per bé que s'incrementi el nombre de reclamacions rebudes.

Pel que fa a la qualitat percebuda del sistema sanitari català, els nivells de satisfacció es mantenen estables i a l'entorn dels vuit punts en el cas de les persones usuàries i dels set punts sobre deu en el cas de la població general. Una vegada més, cal reconèixer que l'assoliment de valoracions positives –

¹⁹ Vegeu l'informe *Health at a Glance 2017: OECD indicators*. París OECD Publishing, 2016.

²⁰ La classificació dels països com a millors, pitjors o igualment posicionats que la mitjana de l'OCDE es basa en la desviació estàndard de cada indicador de salut. Els països es classifiquen com a "propers a la mitjana" quan el valor de l'indicador en qüestió es troba dins d'una desviació estàndard respecte de la mitjana de l'OCDE durant l'any de referència. Per a un indicador típic, a l'entorn del 65% dels països s'ubiquen a prop de la mitjana de l'OCDE i el 35% restant obtenen resultats "considerablement" millors o pitjors.

sobretot quan emanen de l'experiència directa de l'atenció- són també fruit de l'esforç i la dedicació del personal sanitari, el qual ha hagut de desenvolupar la seva tasca en un entorn tensionat per la racionalització dels recursos.

Malgrat això, el nombre de reclamacions registrades a la Gerència d'Atenció Ciutadana continua augmentant i l'any 2016 ja representa el 21,1% més que al 2008. Dues terceres parts de les reclamacions s'han interposat per raó de les demores excessives en l'accés a diferents serveis sanitaris. La gestió dels temps (*i.e.* espera, atenció en consulta i/o de resolució dels problemes) també rep les valoracions més negatives en les enquestes de satisfacció del CatSalut i en el Baròmetre sanitari de Catalunya.

Per fer un pas endavant en la millora del nostre sistema de salut, cal reforçar les polítiques de promoció i prevenció de la salut, en el marc del Pla de salut de Catalunya 2016-2020.

El sistema sanitari català genera uns bons resultats a nivell global sobretot si es tenen en compte els recursos que s'hi destinen per atendre les necessitats sanitàries de la població. Tanmateix, les dades disponibles posen de manifest l'existència de marges de millora els quals, en el context financer i demogràfic actual, adopten la forma de reptes.

Així, les dades disponibles posen de manifest que no s'està donant prou importància a les polítiques de promoció i prevenció de la salut. De fet, la mortalitat evitable a través d'aquestes mesures ha empitjorat entre els anys 2008 i 2015 (darrer any amb dades), especialment en el cas de les dones. Contràriament, la mortalitat evitable a través dels serveis d'assistència sanitària (rehabilitació i tractament) ha millorat des de l'any 1996 de manera gairebé ininterrompuda.

Cal destacar que les actuacions comunitàries de promoció i prevenció de la salut són més rendibles que les relacionades amb el tractament de la malaltia i la restauració de la salut. El Pla de salut de Catalunya 2016-2020 hauria de representar una oportunitat per avançar en la millora dels hàbits i els estils de vida de les persones, concretament pel que fa al sedentarisme, el consum de tabac i l'alimentació no sana.

Cal continuar vigilants per garantir l'equitat en els resultats i en l'accés a la salut, no només pel que fa a factors com el gènere o el nivell socioeconòmic de la ciutadania, sinó també pel que fa al territori.

La manca de seguiment de les recomanacions per a una vida sana no es distribueix de manera uniforme sinó que varia en funció del gènere, el nivell d'estudis i la categoria socioprofessional i, per tant, genera morbiditats i mortalitats diferenciades. El Pla de salut actual reforça l'àmbit de la salut pública i es compromet a garantir l'equitat en els resultats i en l'accés a la salut. Això també hauria d'incloure esforços per eliminar les desigualtats en l'accés als serveis i prestacions sanitàries segons el territori i/o centre hospitalari (*i.e.* intervencions quirúrgiques programades, proves diagnòstiques demanades per primera vegada, primeres visites de consultes externes).

A diferència d'altres països de l'OCDE, a Catalunya pràcticament no s'identifiquen necessitats d'atenció sanitària insatisfetes. Tanmateix, els temps d'espera per accedir a determinades prestacions són generadors de malestar i d'un nombre elevat de reclamacions per part de les persones usuàries. El Pla integral de millora de llistes d'espera està comportant un conjunt d'avenços importants en l'àmbit de la gestió dels temps i l'accés al sistema, però cal continuar treballant per consolidar aquests canvis i evitar que siguin merament conjunturals.

La integració de l'atenció social i sanitària és la resposta per fer front a les tensions creixents en l'àmbit de la salut, derivades del procés d'envelliment poblacional.

La tendència cap a l'envelliment poblacional fa pensar en un increment de la demanda d'atenció no només sanitària sinó també social. Les tensions previsible derivades d'aquest escenari fan recomana-

ble consensuar fórmules per tal de garantir l'atenció a les necessitats de les persones de manera coordinada, fent un ús eficient dels recursos disponibles i evitant, a la pràctica, l'exclusió social i sanitària. Davant d'aquest repte, el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) acordà, a iniciativa pròpia, elaborar un informe sobre l'atenció integrada social i sanitària. L'objectiu últim de l'informe és elaborar un conjunt de consideracions i recomanacions al Govern en aquest àmbit.

En aquest sentit, el CTESC considera que cal potenciar, tant en el vessant de la governança com en el pressupostari, el Pla interdepartamental d'atenció i interacció social i sanitària (PIAISS), amb l'objectiu d'articular les actuacions necessàries que facin possible oferir una atenció integrada social i sanitària centrada en la persona.

Es confirma l'evolució positiva de l'educació i la formació professional a Catalunya.

L'estat de l'educació i la formació professional d'un país generalment no presenta canvis bruscos d'un any a l'altre; al contrari, acostuma a seguir una trajectòria a partir de dades acumulades de diversos anys. Ara bé, poden haver variacions interanuals en sentit diferent que, en cas de confirmar-se, marquen un canvi de tendència. Cal estar atent a aquests canvis i tenir la visió estratègica per reforçar els avenços positius i alhora revertir aquells de signe contrari.

En aquest sentit, les dades analitzades a la Memòria confirmen l'evolució positiva de l'educació i la formació professional a Catalunya. Així, creix any rere any el nombre de persones que es formen en el sistema educatiu i universitari, al mateix temps que milloren els indicadors de rendiment i d'assoliment de les competències bàsiques dels diferents nivells educatius.

Igualment, després d'anys de reducció de la despesa pública en educació, l'any 2017 creix per tercer cop aquesta inversió, tal com ja va recomanar el CTESC en l'edició anterior d'aquest document. Amb tot, el percentatge de la despesa pública en educació sobre el PIB continua sent inferior al de la resta de l'Estat i la UE, fent necessari un major esforç inversor en aquest àmbit.

Cal fer un seguiment acurat de l'impacte de l'evolució demogràfica sobre l'oferta dels ensenyaments de règim general.

Ara bé, és necessària una lectura integral dels diferents senyals d'alerta identificats a l'apartat. Així, cal tenir en compte els reptes que planteja l'evolució demogràfica en l'oferta dels ensenyaments de règim general, tant en els nivells inicials com en els postobligatoris.

La posada en marxa d'un sistema integrat d'informació i orientació professional robust hauria d'ajudar a identificar i planificar les necessitats formatives del país.

En aquest sentit, la necessitat de revisar i planificar l'oferta formativa de tots els nivells educatius fa evident també la necessitat d'impulsar un sistema integrat d'informació i orientació professional, dissenyat des de la perspectiva de les necessitats de la persona i amb l'aprenentatge al llarg de la vida com a eix vertebrador.

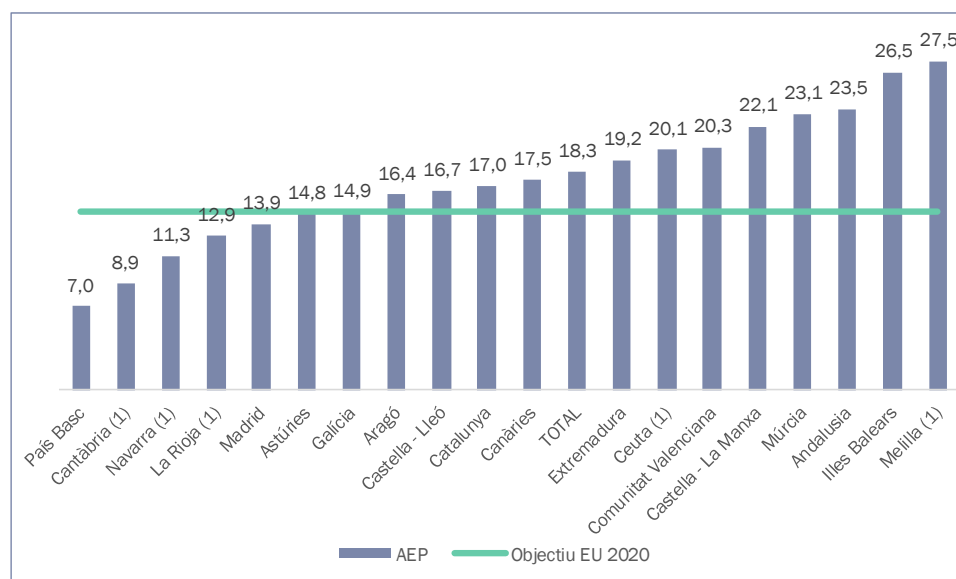
Així mateix, cal destacar la millora en termes d'equitat en reduir-se les diferències per titularitat del centre i per l'origen de l'alumnat en la taxa de graduació a quart d'ESO. No obstant això, cal tenir present que la segregació escolar és un problema estructural del nostre sistema educatiu que té efectes negatius importants, tant en termes d'èxit educatiu com de cohesió social, fet que obliga a adoptar mecanismes per tal de reduir-la.

Cal estar amatents a l'estancament observat en indicadors com la taxa d'abandonament escolar prematur o la taxa de graduació a segon de batxillerat, després de les millores observades en els anys anteriors.

D'altra banda, cal tenir en compte que els dos darrers cursos amb dades disponibles (2014-2015 i 2015-2016) la taxa de graduació a quart d'ESO s'estanca en el 86,7%. Igualment, la taxa de graduació a segon de batxillerat davalla. La situació és la mateixa pel que fa a la taxa d'abandonament escolar prematur, atès que si bé l'any 2017 davalla respecte del 2016 (passa del 18% al 17%), les dades provisionals per a l'any 2018 indiquen que es manté en el 17%. Amb tot, caldrà confirmar el caràcter definitiu d'aquesta dada.

Malgrat estar per sota de la mitjana espanyola (18,3%), la taxa catalana d'abandonament escolar prematur està per sobre d'altres comunitats que sí han assolit ja l'objectiu europeu, com ara el País Basc, tal com reflecteix el gràfic següent. En aquest sentit, el CTESC considera que aquesta taxa no es correspon amb el nivell de desenvolupament socioeconòmic de Catalunya i que caldria incrementar els esforços per reduir-la.

GRÀFIC 6. Taxa d'abandonament escolar prematur. Espanya per comunitats autònomes, 2017

Unitats: percentatges.

(1) Atesa la mida de la mostra, aquestes dades poden tenir errors de mostreig importants.

Font: elaboració pròpia a partir del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport.

Un altre indicador que demostra que estem lluny d'assolir els objectius europeus per al 2020 és la participació de la població adulta en l'aprenentatge permanent, que és del 7,7% a Catalunya, mentre que l'objectiu se situa en el 15%. Després d'anys de davallada d'aquest percentatge, el 2017 creix tres dècimes, fet que pot obrir un canvi de tendència.

Igualment, cal tenir en compte l'augment de la permanència en el sistema educatiu, atès que, com s'ha exposat en l'apartat, la taxa d'escolarització en edats d'escolarització no obligatòria (de 16 a 17 anys) ha crescut els darrers quinze anys. Ara bé, també es constata que aquesta taxa ha davallat lleugerament els dos darrers cursos. Així mateix, enguany creix el percentatge de població adulta jove (de 30 a 33 anys) amb estudis universitaris i s'assoleix ja l'objectiu europeu per al 2020.

La formació al llarg de la vida comprèn, per essència, els diferents nivells educatius reglats i no reglats i esdevé fonamental tant per a les persones com per a les empreses en l'actual context socioeconòmic. La informació disponible sobre el nivell educatiu de les persones conviu amb la manca d'informació sobre

la seva qualificació professional, un buit que el CTESC considera que cal esmenar. En aquest sentit, el Consell destaca la importància d'aquesta anàlisi i demana disposar d'aquesta informació, atès que afecta el conjunt del sistema.

Cal seguir apostant per la innovació i l'adequació permanent de la formació en un mercat de treball en canvi constant, molt especialment per fer front als reptes tecnològics.

D'altra banda, en un mercat de treball amb senyals d'expansió i alhora en canvi constant, amb una importància creixent del món digital i la robotització, i amb l'impacte que pot comportar la intel·ligència artificial, entre d'altres, la situació descrita dona peu a una reflexió profunda i sistèmica de l'educació i la formació professional a Catalunya. Aquesta reflexió no és nova ni inexplorada.

L'edició anterior ja es va fer ressò dels projectes d'innovació educativa que duen a terme nombroses escoles arreu del territori, així com de la iniciativa de la Generalitat "Ara és demà" per debatre i fer propostes sobre el present i el futur de l'educació, la formació i la qualificació de les persones. Igualment, el CTESC va destacar la importància de desenvolupar de manera efectiva la Llei 10/2015, del 19 de juny, de formació i qualificació professionals. Aquestes recomanacions no només continuen sent vigents, sinó que són del tot necessàries per donar resposta als reptes detectats i al context actual.

Així mateix, el CTESC recorda al Govern que l'any 2017 ha aprovat l'informe sobre l'FP dual en el sistema educatiu català, que sistematitza les primeres dades disponibles de la implantació d'aquesta modalitat formativa i conté un conjunt de consideracions i recomanacions. Atès l'interès creixent de l'alumnat per l'FP dual i atesos els resultats positius que els reporta no només a ells sinó també als centres educatius i a les empreses, el CTESC recomana desenvolupar un model d'FP dual integrat i de qualitat, amb el consens i la participació dels agents socials i de l'Administració, tant educativa com laboral.

En darrer lloc, el CTESC considera que l'educació ha estat sempre un dels eixos fonamentals de l'estat del benestar, element de cohesió social, cultural, econòmica i de participació ciutadana a Catalunya. En aquest sentit, defensa el sistema com a institució i alhora com a col·lectiu de professionals altament qualificats i compromesos en la millora i el desenvolupament de les persones, així com en la transmissió dels principis rectoris enunciats en la Llei d'educació.

Empitjoren els indicadors de pobresa i exclusió social a Catalunya entre 2016 i 2017, especialment el de risc de pobresa infantil.

L'última Enquesta de condicions de vida (ECV) publicada per Idescat, corresponent a l'any 2017 (amb ingressos del 2016), mostra signes d'empitjorament amb relació a la pobresa i l'exclusió social a Catalunya respecte de l'any anterior. Així, la taxa de risc de pobresa i exclusió social (AROPE) se situa en el 23,8% l'any 2017, mentre que l'any anterior havia estat del 22,5%. Aquest augment es pot atribuir a la pujada de la taxa de risc de pobresa, la qual passa del 19,2% l'any 2016 al 20,0% l'any 2017 (vuit dècimes més), i a la pujada de la baixa intensitat del treball a la llar, la qual passa del 7,2% l'any 2016 al 8,8% l'any 2017 (1,6 dècimes més). Per contra, la proporció de llars amb privació material severa disminueix i passa del 5,5% al 5,0%.

Així mateix, cal ressaltar la pujada del risc de pobresa infantil (passa del 24,0% al 28,5% entre 2016 i 2017) i el risc de pobresa de la població de 65 i més anys (passa del 15,0% al 15,5% entre 2016 i 2017).

D'altra banda, entre 2016 i 2017 s'observa un lleuger augment (de dues dècimes) del valor de l'indicador S80/S20, que relaciona els ingressos dels quintils inferior i superior de la renda: passa de 5,5 a 5,7.

En l'àmbit de la Unió Europea, Catalunya i sobretot Espanya tenen valors elevats de l'indicador de risc de pobresa, destacant negativament el risc elevat de pobresa infantil.²¹ Així mateix, Catalunya i, sobretot Espanya, tenen nivells elevats de desigualtat en els ingressos en l'àmbit de la Unió Europea (reflectits en els valors elevats de l'indicador S80/S20).²² A més, Espanya està entre els països en què més ha augmentat la desigualtat en la distribució de la renda entre les ECV del 2009 i 2016.²³

Aquesta situació ha vingut donada sobretot per un empitjorament relatiu dels nivells més baixos de la renda: la caiguda més gran dels ingressos s'ha produït en el 30% de la població amb menys renda (sobretot en el primer decil) durant el període de recessió econòmica (amb dades d'àmbit estatal, donada la disponibilitat d'una sèrie més llarga).²⁴

Per tant, en els últims anys hi ha hagut un empitjorament de la situació de les persones i les llars amb menys renda. L'empitjorament de la situació de les llars ja de per sí més vulnerables ha vingut motivada en gran mesura per l'impacte de la recessió en el mercat de treball i pel creixement de l'atur i de l'atur de llarga i molt llarga durada, amb les conseqüències que això ha comportat en l'increment del risc de pobresa infantil.

A la vegada, en els últims anys s'havia produït una disminució del risc de pobresa del col·lectiu de 65 anys i més, la qual cosa podria haver estat un efecte estadístic derivat de l'estabilitat dels seus ingressos enfront del descens generalitzat d'aquests en la resta de la població. No obstant això, cal ressaltar que en els últims dos anys (ECV 2016 i 2017) aquesta tendència ha canviat i que el risc de pobresa d'aquest col·lectiu està augmentant: entre l'ECV del 2015 i la del 2016 passa del 12,1% al 15% i en la darrera ECV 2017 se situa en el 15,5%.

En relació amb l'anterior, cal posar de manifest que les últimes pujades de les pensions de la Seguretat Social, principal ingrés d'aquest col·lectiu, s'han limitat al 0,25%, en aplicació de l'índex de revaloració de les pensions. Així mateix, l'any 2019 està prevista l'entrada en vigor del factor de sostenibilitat en el càlcul de la pensió inicial.

TAULA 2. Evolució dels principals indicadors sobre la situació social. Catalunya, Espanya i UE28, ECV 2009, 2016 i 2017

	ECV2009			ECV2016			ECV2017		
	Catalunya	Espanya	UE27	Catalunya	Espanya	UE28	Catalunya	Espanya	UE28
S80/S20	5,6	5,9	4,9	5,5	6,6	5,2	5,7	6,6	s.d.
AROPE	22,7	24,7	23,3	22,5	27,9	23,5	23,8	26,6	s.d.
Risc de pobresa	19,9	20,4	16,4	19,2	22,3	17,3	20,0	21,6	s.d.
Risc de pobresa < 16	30,7	28,9	20,1	24,0	28,9	20,5	28,5	28,1	s.d.
Risc de pobresa ≥ 65	19,9	23,8	17,9	15,0	13,0	16,7	15,5	14,8	s.d.
Privació material severa	3,1	4,5	8,2	5,5	5,8	7,5	5,0	5,1	s.d.
Intensitat treball molt baixa	5,6	7,6	9,2	7,2	14,9	10,5	8,8	12,8	s.d.

Unitats: índex (S80/S20) i percentatges.

(s.d.) Dades no disponibles.

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat, INE i Eurostat.

²¹ La comparació amb la UE28 arriba fins a l'ECV 2016, atès que en el moment del tancament d'aquest document no estan disponibles les dades de l'ECV 2017 per a l'àmbit de la UE 28.

²² Només Bulgària, Romania i Lituània mostren valors de l'indicador S80/S20 superiors al d'Espanya (ECV 2016).

²³ Aquests països són (a més d'Espanya): Bulgària, Grècia, Itàlia i Hongria.

²⁴ L'anàlisi dels ingressos per trams de renda s'ha realitzat fins a l'ECV 2016, atesa la seva utilitat per a la comparativa amb la UE28.

Donades aquestes dades, el CTESC vol posar de manifest que la lluita contra la desigualtat i la pobresa s'ha de fer d'una manera transversal, des de diferents àmbits de les polítiques públiques, incidint especialment en la situació dels nens i nenes que viuen en llars vulnerables i tenint present la perspectiva de gènere.

En concret, el CTESC considera que la política fiscal ha de complir la funció de redistribuir la renda d'una forma equitativa i la política social ha de ser eficaç a l'hora de combatre la pobresa, garantint les cobertes necessàries. Així mateix, s'hauria de vetllar per un mercat de treball inclusiu, que sigui capaç de generar llocs de treball de qualitat.

En relació amb l'eficàcia del nostre sistema de protecció social a l'hora de combatre la pobresa, cal posar de manifest que la lògica en la seva construcció va ser protegir les persones per les contingències que els impedièren obtenir ingressos a través del treball productiu (bàsicament la malaltia i la vellesa). Per tant, és un sistema que gira al voltant del mercat de treball, de la seva possibilitat de crear llocs de treball de qualitat que permetin a les persones obtenir uns ingressos i generar drets de protecció social.

Tenint present l'anterior, cada cop es fa més difícil generar drets de protecció social en el context actual i atesa la configuració del nostre sistema de protecció social. Han aparegut, doncs, nous riscos socials (que ja no són tan nous), respecte dels quals el sistema de protecció social ha tingut una capacitat de resposta limitada, donant solucions parcials i temporals a les situacions de manca d'ingressos (Prepara, PAE, etc). En definitiva, s'han fet paleses les situacions d'insuficiència i els buits de cobertura del sistema. També cal posar de manifest que les reduccions pressupostàries i un seguit de canvis normatius estatals són factors addicionals que han contribuït a què la capacitat de protecció del sistema sigui limitada.

Un dels col·lectius més vulnerables en aquest context ha estat el de les persones en situació d'atur de llarga durada i molt llarga durada, tal com es va posar de manifest en l'informe *Les persones de 45 a 64 anys en situació d'atur de llarga durada* del CTESC. Aquesta situació ha tingut conseqüències en la infància i la joventut, que han vist augmentar el seu risc de pobresa.

La revaloració de les pensions i l'aplicació del factor de sostenibilitat poden tenir conseqüències en els propers anys en el risc de pobresa de les persones de 65 anys i més.

Així mateix, caldrà tenir present també la situació de les persones de 65 anys i més, les quals han vist augmentar el seu risc de pobresa els últims dos anys (ECV 2016 i 2017), com s'ha comentat anteriorment. L'evolució de la revaloració anual de les pensions i l'aplicació del factor de sostenibilitat de les pensions a partir de l'any 2019 són qüestions respecte de les quals caldrà fer un seguiment. Així mateix, caldrà veure com evoluciona la concreció de l'acord assolit el juny del 2018 en el marc del Pacte de Toledo per actualitzar les pensions anualment tenint en compte l'evolució de l'IPC.

Un altre factor que s'ha de tenir en compte és que el 2017 el sistema de la Seguretat Social ha assolit el major dèficit de la seva història. El CTESC considera que cal fer les reformes oportunes per tal de garantir-ne la sostenibilitat.

A l'espera de disposar dels primers resultats, la renda garantida de ciutadania (RGC) és un pas endavant en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social, especialment contra la pobresa infantil.

Com un pas endavant en la garantia de rendes, el CTESC valora positivament la posada en marxa de l'RGC el setembre del 2017, atès que considera que suposa un pas endavant en la lluita contra la pobresa en general i la pobresa infantil en particular, pel fet de garantir uns ingressos mínims a les persones i llars més vulnerables: l'RGC es configura com un dret subjectiu en cas d'insuficiència d'ingressos (entre d'altres requisits). Així mateix, aquesta prestació suposa una via de superació d'un problema estructural

del nostre sistema de garantia de rendes: la seva complexitat i fragmentació, que ha generat buits i insuficiències de cobertura.

Cal posar de manifest que el compromís pressupostari que implica la implementació de l'RGC és important. La despesa en pagaments de la prestació (de 15 de setembre a desembre del 2017) ha estat de 68 milions d'euros, mentre que de gener a 15 de setembre del 2017 la despesa en pagaments de l'RMI ha estat de 116,6 milions d'euros. La suma d'aquests imports creix el 5,8% respecte del que es va pagar l'any 2016 i se situa en els 184,6 milions d'euros.

Així mateix, les dades provisionals del 2017 mostren un increment de les obligacions del Programa de protecció i promoció social de la Generalitat de Catalunya del 6,3% i situen el seu import en 2.706,4 milions d'euros.

En qualsevol cas, caldrà fer un seguiment de la implementació de l'RGC i avaluar-ne els resultats, en especial pel que fa a les persones que treballen a temps parcial, respecte de les quals es preveu que poden compatibilitzar els ingressos del treball amb la prestació, sempre que aquests ingressos siguin inferiors a l'import de l'RGC. Cal matissar que aquesta previsió es preveu d'aplicació progressiva i gradual i que inicialment només es fa efectiva en el cas de famílies monoparentals amb fills a càrrec.

Tanmateix, el CTESC posa de manifest que entre el 15 de setembre del 2017 (entrada en vigor de l'RGC) i finals d'any els expedients aprovats són els provinents de sol·licituds d'RMI presentades amb anterioritat al 15 de setembre i que s'han resolt durant el 2017. Per tant, es constata un nombre baix de noves persones beneficiàries, com a conseqüència d'un ritme lent en la tramitació i resolució de les sol·licituds. També es constata un nombre elevat de denegacions de la prestació.

Continua el creixement de la demanda d'habitatges, que es tradueix en un increment del 10% de contractes de lloguer i entre un 13,6 i un 16,6% del nombre de transaccions.

L'activitat immobiliària presenta l'any 2017 un considerable dinamisme dels nous contractes de lloguer (10%) i del nombre total de transaccions en el mercat de compra (13,6% segons els notaris o 16,6% segons els registradors).

Els preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure tornen a augmentar per sobre dels preus de l'economia.

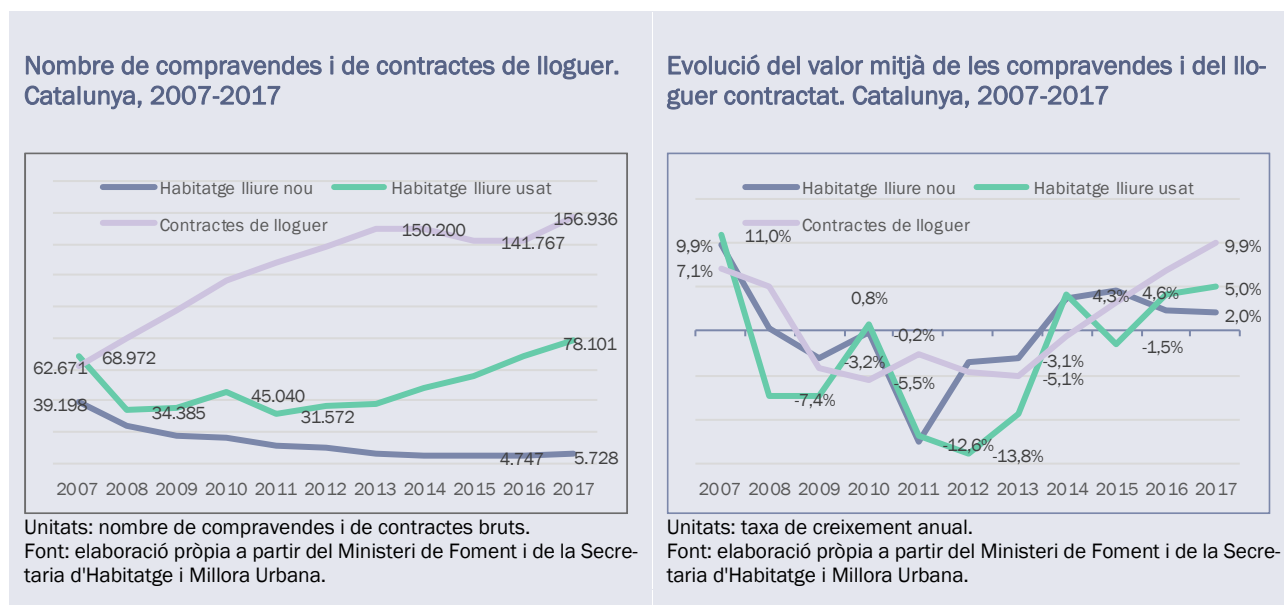
Aquesta major activitat s'acompanya amb un increment dels preus dels nous contractes de lloguer i de l'habitatge lliure, per sobre dels preus de l'economia, per tercer any consecutiu. La renda mitjana neta per llar també ho fa, però amb una intensitat molt inferior, que a més s'ha anat reduint en els darrers dos anys.

El CTESC recomana aplicar mesures que permetin contrarestar el creixement dels preus de lloguer, que el 2017 se situa en el 9,9%, difícilment sostenible per a un important nombre de llars.

El CTESC mostra la seva preocupació davant l'evolució que està seguint el preu dels nous contractes de lloguer, que no ha parat d'augmentar en els darrers quatre anys fins a situar-se a una taxa de creixement anual del 9,9% l'any 2017. El CTESC considera que la durada dels contractes de lloguer, entre d'altres factors, té una incidència sobre l'estabilitat dels preus i les condicions de vida de les llars.

GRÀFIC 7. Evolució del nombre de transaccions i del preu de l'habitatge lliure nou i usat i del lloguer. Catalunya, 2007-2017

Per províncies, només Barcelona presenta una taxa de creixement del lloguer superior a la mitjana catalana. Per comarques, n'hi ha sis que tenen un creixement del lloguer superior al de la mitjana catalana: Barcelonès, Cerdanya, Conca de Barberà, Garraf, Solsonès i Terra Alta.

La quota mitjana a pagar per un nou contracte de lloguer en relació amb el salari ha augmentat 5,4 punts percentuals entre els anys 2014 i 2017 i s'ha situat en el 32,6%. L'àmbit metropolità és l'únic que presenta un creixement superior al que ha experimentat la mitjana catalana. També destaquem que la ciutat de Barcelona ha augmentat aquest indicador en 8,2 punts percentuals fins a situar-se en el 40%. La quota a pagar per un nou contracte de lloguer i per una nova hipoteca s'igualen a l'entorn del 32,5% del salari.

Les dificultats comentades per accedir a l'habitatge lliure han fet créixer les sol·licituds d'habitatge amb protecció oficial.

L'evolució dels preus segueix fent augmentar les dificultats per cobrir les necessitats d'habitatge i per aquest motiu han augmentat les sol·licituds d'habitatge amb protecció oficial, que han passat de 96.087 a 115.634, el 3,9% de les llars catalanes.

L'increment del nombre de llars i les transaccions de les persones jurídiques i de les no residents, més lligades a la demanda d'inversió, han pressionat la demanda d'habitatge.

El nombre de llars ha crescut en el darrer any 2017 en 31.500 unitats i ha pressionat l'activitat immobiliària així com també hi han contribuït les transaccions de les persones jurídiques i dels no residents, que estan més lligades a la demanda d'inversió i de segones residències.

L'any 2017 l'activitat constructora residencial a Catalunya segueix recuperant-se amb un augment del nombre d'habitatges iniciats d'obra nova (34,7%), mentre que es redueixen sensiblement les obres per reforma de l'habitatge (5,7%). D'acord amb les dades del Ministeri de Foment, el nombre d'habitatges en construcció se situa en nivells superiors als dels darrers sis anys, amb un total de 16.678 visats pel

Col·legi d'Arquitectes per tramitar llicència d'obra. Aquest nivell d'activitat representa el 57,9% del nivell d'activitat que hi havia l'any 2008 i el 14,1% del nivell de l'any 2005, molt lluny de l'activitat constructora d'abans de la crisi.

El creixement de l'obra nova es concentra en la província de Barcelona.

De totes formes, hi ha 18 comarques d'un total de 42 en què disminueixen els habitatges iniciats d'obra nova. Però per províncies, es consta que tan sols Barcelona augmenta el nombre d'habitatges iniciats per sobre de la mitjana catalana, mentre que les províncies restants tenen una variació negativa.

L'activitat constructora segueix reduint el saldo viu del crèdit acumulat i millorant les ràtios de crèdit dubtós sobre el saldo viu. El sector presenta l'any 2017 bons resultats respecte de l'any 2016 en termes de valor afegit i millors en termes d'ocupació.

Tot i la millora pressupostària del 2017, els recursos de les polítiques d'habitatge equivalen a la meitat dels recursos del 2008.

Pel que fa a la política d'habitatge, aquesta s'ha vist afectada els darrers anys pels ajustos pressupostaris associats al procés de consolidació fiscal i reducció del dèficit en què està immers el Govern de la Generalitat i el conjunt d'administracions públiques. Si bé el CTEESC valora positivament el fort impuls del pressupost global de la política d'habitatge aquest any 2017, que ha crescut el 36,5% en relació amb l'any 2016 i s'ha situat en 329,1 milions d'euros, aquesta política rep al voltant d'un 50% menys de recursos d'aquells que obtenia l'any 2008.

El nombre d'actuacions arriba fins a 107.734, amb un increment del 17,9% respecte de l'any 2016. La política de pagament de l'habitatge representa el 69,1% de totes les actuacions amb un creixement del 21,1%; la política de rehabilitació representa el 28,3% de totes les actuacions (creix el 10,1%); i la política de promoció i accés a l'habitatge representa el 2,6% del total i és la que més creix, un 26,6%.

El parc d'habitatges destinats a polítiques socials també ha crescut, amb un total de 1.671 pisos més i se situa en 36.329. L'aportació principal del parc procedeix del parc administrat per l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, amb 18.078 habitatges que gairebé representen la meitat del parc. Entre els anys 2016 i 2017 el parc administrat per l'AHC guanya 1.117 habitatges.

Si bé cal posar en valor aquest creixement de pisos disponibles, el CTEESC constata que el parc d'habitatges destinats a polítiques socials s'hauria de multiplicar per 3,2 per satisfer la demanda d'habitatges destinats a polítiques socials. Com a dada il·lustrativa, l'any 2017 s'inicia la construcció de 1.057 habitatges de protecció oficial, però representen només el 0,9% de les llars inscrites en el Registre d'Habitatges amb Protecció Oficial.